

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

DOPAD VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT NA NEORGANIZOVANOU MLÁDEŽ

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče
Autor práce: **Jana Doleželová, DiS.**
Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Doleželová, DiS.**
Osobní číslo: **P11000086**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu: **Dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Zjistit dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež.

Požadavky:

1. Formulace teoretických východisek
2. Příprava průzkumu
3. Sběr dat
4. Interpretace a vyhodnocení dat
5. Formulace závěrů

Metody: Dotazník

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKALÁŘ, P., 2004. Psychologie Romů. Praha: Votobia. ISBN 80-7220-180-8.

FILÍPKOVÁ, Z., aj., 2011. Dobrá praxe: české a zahraniční zkušenosti z práce v nízkoprahových terénních a kontaktních službách. Praha: Česká asociace streetwork. ISBN 978-80-905069-0-9.

HÁJEK, B., aj., 2011. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

JEDLIČKA, R., aj., 2004. Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí. 1. vyd. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.

MATOUŠEK, O., aj., 2011. Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Zdeněk Kovařík

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **2. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 30. 6. 2014

Podpis:

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, panu Mgr. Zdeňku Kovaříkovi, za cenné rady a odborná stanoviska při tvorbě bakalářské práce.

Dále děkuji všem osobám, které mě podporovaly ve studiu, zejména mi dodávaly sílu při tvorbě bakalářské práce a k řádnému ukončení studia. Nakonec bych chtěla poděkovat Mgr. Tet'aně Drahošové, která mi umožnila během pracovní doby sběr informací do praktické části.

Název bakalářské práce: Dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež

Jméno a příjmení autora: Jana Doleželová, DiS.

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2013/2014

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá nabídkou volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež a její dopad na ně. Cílem je prokázat, že pokud neorganizovaná mládež tráví svůj čas smysluplně, volnočasové aktivity mají na ně pozitivní dopad.

Bakalářskou práci tvoří dvě stěžejní oblasti. Jedná se o část teoretickou, ve které je pomocí odborných zdrojů vysvětleno základní pojmosloví (nizkoprahové zařízení pro děti a mládež, volný čas, sociokulturně znevýhodněné prostředí atd.), které se v textu objevuje v celé práci. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku distribuovaného mezi 50 respondentů složených z uživatelů navštěvujících Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež Zimák a mládeže z vyloučené lokality.

Výsledky aplikovaného průzkumu ukázaly, pozitivní dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež a také zájem o využívání služby nizkoprahového zařízení ze strany uživatelů, ale také ze strany rodičů.

Zjištění vyústila v konkrétní navrhovaná opatření ve smyslu zvýšení počtu nizkoprahových zařízení ve městech i do jiných oblastí, než jsou jen vyloučené a s tím spojenou integraci minoritní (romské) a majoritní (neromské) mládeže. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice je možné považovat kontext faktu, že romská mládež dokáže přijímat autority a dodržovat stanovená pravidla.

Klíčová slova:

Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež, sociokulturně znevýhodněné prostředí, volný čas, rizikové skupiny, rizikové chování.

Title of the bachelor thesis: Impact leisure activities on unorganized youth

Author: Jana Doleželová, DiS.

Academic year of the bachelor thesis submission: 2013/2014

Supervisor: Mgr. Zdeněk Kovařík

Summary:

The bachelor thesis deals with offer leisure activities on unorganized youth and its impact on them. The aim of the bachelor thesis is prove, that when unorganized youth spend their time meaningful, leisure activities have positive impact on them.

The bachelor thesis is divided into two main parts. There are theoretical part, where is explained basic terminology (low threshold center for children and youth, leisure time, sociocultural disadvantaged background and so on) with professional sources. Practical part found out trough questionnaires, which are distributed between 50 respondents. Respondents are composed of users visited Low threshold center for children and youth Zimák and youth from excluded locality.

The results from application research presented positive impact leisure activities on unorganized youth and presented interest in using low threshold center by users and parents too.

Findings ended in concrete suggested arrangements in the sense increasing number of low threshold centers in cities to the other district than there are excluded locality. With increasing number of low threshold centers in cities is connected with integration minority and majority youth. The biggest contribution of the bachelor thesis because of solving problems it is possible consider context of the fact, that Romany youth have the ability to accept authorities and keep setting rules.

Key words:

Low threshold center for children and youth, sociocultural disadvantaged background, leisure time, risk groups, risk behaviour.

Obsah

Seznam tabulek.....	9
Seznam grafů.....	9
Úvod.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Slovník základních pojmů	11
2 Charakteristika Romů.....	13
2.1. Romové jako etnicky odlišná skupina	13
2.2. Romská rodina.....	14
2.2.1. Výchovné styly	14
2.3. Profil mladistvého Roma s delikventním chováním.....	15
3 Mládež a delikvence.....	16
3.1. Školní prostředí jako rizikový činitel	16
3.2. Vztahová síť	16
3.3. Kriminální skupiny	17
3.3.1. Drogová subkultura.....	18
3.3.2. Romská subkultura.....	18
4 Volný čas dětí a mládeže	19
4.1. Kdo zde působí – děti, mládež, dospělí	19
4.1.1. Práce se staršími klienty	20
4.2. Volný čas a životní styl.....	21
4.3. Volnočasové aktivity	22
4.4. Institucionální podmínky	22
4.4.1. Podmínky výchovy ve volném čase v rezortu Ministerstva práce a sociálních věcí.....	23
4.5. Přístupy k volnému času	23
5 Děti a mládež ze sociokulturně znevýhodněného prostředí	24

5.1.	Smysl individuální práce.....	25
5.1.1.	Vymezení prvků individuální práce	25
5.2.	Smysl skupinové práce s klienty	26
5.3.	Vztah mezi individuální a skupinovou prací.....	26
6	Komplexní program Most	27
6.1.	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zimák.....	27
6.1.1.	Znaky dobrého zařízení/programu práce s dětmi a mládeží.....	30
	PRAKTICKÁ ČÁST	31
7	Cíl praktické části.....	31
7.1.	Předpoklady průzkumu	31
7.2.	Použité průzkumné metody.....	31
7.3.	Popis výzkumného vzorku	32
8	Výsledky průzkumu a jejich interpretace	34
8.1.	Průběh průzkumu.....	34
8.2.	Vyhodnocení položek dotazníku	34
8.3.	Ověření předpokladů průzkumu	48
	Závěr.....	51
	Návrh opatření	53
	Seznam použité literatury	54
	Seznam příloh.....	56

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Pohlaví

Tabulka č. 2: Věk

Tabulka č. 3: Příslušnost

Tabulka č. 4: Pojem volný čas

Tabulka č. 5: Co je nízkoprahové zařízení?

Tabulka č. 6: Návštěva nízkoprahového zařízení

Tabulka č. 7: Trávení volného času

Tabulka č. 8: Důvod návštěvy nízkoprahového zařízení

Tabulka č. 9: Využití znalostí z nízkoprahového zařízení

Tabulka č. 10: Překážky v provozování volnočasových aktivit

Tabulka č. 11: Seznámení rodičů s trávením volného času v nízkoprahovém zařízení

Tabulka č. 12: Souhlas rodičů s navštěvováním nízkoprahového zařízení

Seznam grafů

Graf č. 1: Pohlaví

Graf č. 2: Věk

Graf č. 3: Příslušnost

Graf č. 4: Pojem volný čas

Graf č. 5: Co je nízkoprahové zařízení?

Graf č. 6: Návštěv nízkoprahového zařízení

Graf č. 7: Trávení volného času

Graf č. 8: Důvod návštěvy nízkoprahového zařízení

Graf č. 9: Využití znalostí z nízkoprahového zařízení

Graf č. 10: Překážky v provozování volnočasových aktivit

Graf č. 11: Seznámení rodičů s trávením volného času v nízkoprahovém zařízení

Graf č. 12: Souhlas rodičů s navštěvováním nízkoprahového zařízení

Úvod

Tématem předložené bakalářské práce je Dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež. Téma bylo zvoleno s ohledem na autorky postoj k této problematice a také k jejímu profesnímu zaměření, které je sociální pracovnice v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Zimák v Mostě

Cílem předložené bakalářské práce je prokázat pozitivní dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež. Důraz je v této práci kladen na výše zmiňované nízkoprahové zařízení.

Předmětem bádání předložené bakalářské práce je zjistit, jak vnímá neorganizovaná mládež pojem volný čas a zdali volnočasové aktivity v nízkoprahových zařízeních motivují neorganizovanou mládež ke zlepšení své současné situace.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, tj. teoretickou a praktickou. Teoretická část je tvořena šesti hlavními kapitolami, z nichž některé z nich mají i podkapitoly. Na začátek autorka uvedla kapitolu se základními pojmy vztahující se k dané problematice, v další kapitole se blíže zmínila o Romech jako o etnicky odlišné skupině, jejich rodině či výchově. Další kapitola se zabývá mládeží a rizikové činitele vzniku delikvence. Následující hlavní kapitola je věnována volnému času dětí a mládeže, vzájemné interakce, podmínkám k poskytování volnočasových aktivit a také pojetí volného času jako životního stylu. Dále se autorka zmiňuje o dětech a mládeži ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, specifikuje výhody individuální a skupinové práce s nimi. Poslední hlavní kapitolou je kapitola s názvem Komplexní program, v rámci kterého se autorka podrobně zmiňuje o Nízkoprahovém zařízení Zimák, ve kterém je zaměstnána jako sociální pracovník.

V praktické části bakalářské práce je představen průzkum založený na užití metody dotazování a techniky dotazníku. Průzkum probíhal prostřednictvím vzorku respondentů, tvořeném uživateli Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Zimák, doplněné o dotazovanou mládež ve vyloučené lokalitě.

Výsledky průzkumu praktické části jsou interpretovány pomocí tabulek a přehledných grafů. Ke každé společné tabulce a grafu je uvedeno i slovní vyjádření zjištěného výsledku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Slovník základních pojmů

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež je služba koncipovaná na základě anonymity. Je dostupná klientům bez nutnosti se objednávat a dokazovat svoji totožnost. Tyto zařízení mají podobu komunitních center. Jejich úkolem je spoluvytvářet správný životní styl rizikové mládeže a podpořit je při zvládání nepříznivých životních podmínek. Zařízení nabízí aktivity pro volný čas, poradenské služby, terénní služby a individuální práci (Matoušek 2008, s. 118).

Obtížná životní situace neboli nepříznivý stav, který lze charakterizovat jako souhrn nepříznivých podmínek a okolností *vztahujících se k určité osobě nebo skupině společně posuzovaných osob a vlivů, které se jich bezprostředně či zprostředkovaně týkají* (Matoušek 2008, s. 123).

Prevence je souborem opatření, kterými se předchází sociálnímu selhání, které může ohrozit společnost, tj. kriminalita, prostituce, toxikomanie, xenofobie, rasismus atd.

- Primární prevence neboli nespecifická prevence je cílena na celou populaci nebo na určitou skupinu v době, kdy se problém ještě neprojevil.
- Sekundární prevence neboli indikovaná prevence je zaměřena na cílovou skupinu se zvýšeným rizikem sociálního selhání nebo osoby, u nichž už k selhání došlo, ale dá se ještě napravit.
- Terciární prevence *by se měla provádět u osob, u kterých již k sociálnímu selhání došlo* (Matoušek 2008, s. 154).

Riziková mládež je taková mládež, u níž je vyšší riziko sociálního selhání. Lze ji zařadit mezi jednu ze skupin sekundární prevence. Jako dispoziční faktory lze zmínit dědičnost, konstituce, nižší úroveň zdraví a rozumových schopností, poruchy morálního vývoje, dysfunkční rodina, neúčast na vzdělávání a trhu práce, bydlení ve velkém městě, příslušnost k asociálním subkulturám aj (Matoušek 2008, s. 175).

Rizikové chování lze charakterizovat jako chování, které může ohrozit život, zdraví nebo sociální integritu jedince nebo chování, které směřuje proti zájmům společnosti. *Tímto chováním se soustavně zabývá kriminologie, behaviorální medicína a psychologie zdraví* (Matoušek 2008, s. 175).

Sociokulturně znevýhodněné prostředí je takové prostředí, jehož podmínky neumožňují dostatečné rozvinutí potenciálu člověka včetně jeho schopností a dovedností. Je charakterizováno těmito rizikovými faktory:

- příliš mladí rodiče (adolescenti), věk matky při narození dítěte je nižší než 17 let
- nedokončené základní vzdělání rodičů, z čehož vyplývá nedostatek pracovní kvalifikace
- nedostatečná či chybějící podpora rodiny
- nedostatečné uspokojení základních biologických potřeb, tj. strava, oblečení
- nevyhovující bytové podmínky
- *domácí násilí*
- *užívání návykových látek v rodině* (Knotová 2011, s. 63).

Pro vymezení termínu **volný čas** musíme vycházet z veškerého času, který má člověk dispozici. Je nutné započítat oblast povinností, která zahrnuje zaměstnání, péči o domácnost atd. a oblast volného času, do které zahrnujeme odpočinek, rekreaci nebo dobrovolné vzdělávání.

Několik dalších definic termínu volný čas:

- *časový prostor, který člověku umožňuje svobodnou volbu činností;*
- *volný čas v negativním pojetí – čas zbývající po splnění rozmanitých povinností;*
- čas, který zůstane z 24 hodin po odečtení všech povinností včetně spánku (Pávková 2011, s. 65–66).

2 Charakteristika Romů

Romové ve střední Evropě mají blíže k negroidní rase, i přesto že patří k europoidní rase. Jejich evoluční historii lze shrnout tak, že v Indii patřili mezi nejnižší vrstvu. Na všech místech, kde se ocitli, se setkali se silnou averzí, která souvisela s jejich asociálním chováním. Jako skupinu je vždy provázel socioekonomický neúspěch. Ti, kteří tíhli k hodnotám majoritních společností, asimilovali a tím se romský genofond ztenčoval (Bakalář 2004, s. 17).

Jak již bylo řečeno, Romové v Indii patřili mezi nejnižší třídu (kastu), proto je *velmi pravděpodobné, že se tyto kasty lišily v genetické výbavě. Platilo, že čím nižší třída, tím nižší byla průměrná inteligence jejich členů* (Bakalář 2004, s. 19).

Pokud docházelo ke smíšeným sňatkům, týkaly se především Romů vyznávající standardy neromské populace. Lze předpokládat, že děti narozené ve smíšených manželstvích jsou *často vychovávány jako neromové a v dospělosti si berou také neroma. Míšenci by měli mít v průměru vyšší inteligenci než nemíšenci, a to z těchto důvodů:*

- *průměrné vyšší IQ neromů,*
- *výchova v intelektuálně stimulujícím prostředí* (Bakalář 2004, s. 21).

2.1. Romové jako etnický odlišná skupina

Romové působí v naší zemi jako etnický odlišná skupina, která vzbuzuje ve většinové společnosti nepříznivé postoje, předsudky a okamžitě jsou řazeni do kategorie rozených kriminálků. *Romové do Evropy přicházeli různými cestami. Všude žili na okraji většinové společnosti, někde s ní kooperovali lépe, někde hůře, ale nikdy s ní nesplynuli* (Matoušek 2011, s. 133).

Romové nejsou jednotnou etnickou menšinou, rozdělují se podle toho, odkud k nám přišli. Nejobecnější dělení je na pět různých klanů a nejjemnější až na devatenáct. *V jejich hierarchii stojí nejvýše Olaši. Mezi všemi klany panuje rivalita, která brání vzniku společné romské kultury a brání také vzniku spolků, které by ve většinové společnosti zastupovaly zájmy všech Romů* (Matoušek 2011, s. 133–134).

Romské dítě se nestačí sblížit s majoritní kulturou, jelikož dochází k velmi brzkému rozchodu a to ihned na začátku povinné školní docházky. Romské dítě není připravené na nároky školní docházky, selhává během první třídy a je přerazeno do speciální školy.

Romské děti se daří vzdělávat, pokud navštěvují školu i třídu, ve které mají romské děti převahu. V takovém to složení žáků se učitelé dokáží přeorientovat na jejich potřeby. *Nedojde-li k výrazné změně společenského klimatu a k zřetelnému oslabení bariér mezi většinou a menšinou, není těžké předpovědět rizika hrozící v budoucnu romské mládeži* (Matoušek 2011, s. 134, 136).

2.2. Romská rodina

Tak jako v české rodině, existuje i v romské rozdílné postavení mužů a žen. Romská žena byla vedena k tomu, aby se postarala o rodinu, zabezpečila chod domácnosti, vychovávala děti a hlavně poslouchala svého muže. Ekonomická situace rodiny byla závislá na ženě, jelikož musela obstarat jídlo a oblečení (Český rozhlas 2013).

Romský muž byl hlavou rodiny, kterou taktéž prezentoval, rozhodoval o ní a nesl za ni odpovědnost. Výdělek muže byl vždy jen příležitostný. Mezitím, co nepracoval, udržoval dobré vztahy s příbuznými a přáteli a urovnával sváry mezi rodinami (Český rozhlas 2013).

V tradiční romské rodině se všichni členové vzájemně podporovali a pomáhali si. Bylo nemyslitelné, aby rodina dala děti do dětských domovů nebo rodiče do domova pro seniory (Český rozhlas 2013).

Romská rodina tedy zajišťovala funkci sociální (o všechny bylo postaráno, nikdo nebyl sám), psychologickou (všechny problémy se řešily společně) a ekonomickou (poskytovala obživu pro všechny) (Český rozhlas 2013).

Neznamená to ovšem, že současné romské rodiny jsou stabilní. I zde se vyskytuje stále více rozvodů a rozchodů. Stabilita je také ovlivněna nepřítomností některých členů rodiny, např. dospělého, který je ve výkonu trestu nebo dítěte, které se dostalo do ústavní péče (Matoušek 2003, s. 143).

2.2.1. Výchovné styly

Výchova v romských rodinách je typická nedostatkem řádu – *jí se, když je hlad; vstává se a jde spát podle potřeby. Neříká se prosím, ani děkuji.* Negativními důsledky jsou neschopnost podřídit se nepříjemné povinnosti, neudržení pozornosti ve škole či odklad uspokojení na pozdější dobu (Bakalář 2004, s. 44–45).

Velká část romských dětí vyrůstá bez vlivu rodičovské autority, *což se projevuje nedostatky ve volné oblasti.* Vztahy romských rodičů ke svým dětem jsou diferencované,

většinou preferují jedno dítě, přičemž ostatní děti toto tolerují. Pokud nastane přerušení kontaktů s dětmi (ústavní péče), rodiče jsou rázem k dítěti lhostejní (Bakalář 2004, s. 45–46).

Romské děti jsou více orientováni na své sourozence, mají k sobě také velmi pozitivní vztah. Vyskytuje se mezi nimi také menší rivalita. Nejsou orientováni na úspěch v rodině, jelikož chlapci mají velmi volnou výchovu, dalo by se říci, že téměř žádnou a děvčata jsou od útlého věku vedeny ke správě domácnosti (Bakalář 2004, s. 46).

Romská matka je osobou, která je útočištěm a jistotou pro své děti v případě nouze. Ve výchově svých dětí selhává zejména v období staršího školního věku (15–18 let). Je poté na uvážení, zda tato rodina plní správně svoji socializační funkci (Matoušek 2003, s. 143).

Klíčem k vyřešení romské problematiky jsou vzdělávací programy. Účinnost bude zaručena tím, že se děti do programů dostanou co nejdříve, přičemž se nesmí ignorovat rodina. Je nutné všechny motivovat, nejen dítě, ale i celou rodinu k vzájemné participaci (Matoušek 2003, s. 144).

2.3. Profil mladistvého Roma s delikventním chováním

Delikventně jednající mladiství Romové se od ostatních skupin odlišují v následujících znacích:

- *velká rodina s mnoha sourozenci, s nízkým příjmem*
- *přeplněný byt, špatné hygienické podmínky, konflikty se sousedy v místě bydliště*
- *negramotní rodiče nebo rodiče s nedokončeným základním vzděláním*
- *zanedbaná kontrola dětí*
- *u dospělých členů rodiny se objevuje opakovaná trestná činnost*
- *horší výsledky v inteligenčních testech*
- *záporný vztah ke škole (problémy v prospěchu i v chování)*
- *příslušnost k asociální partě*
- *ukazatele agresivity a tendence k asociálnímu jednání*
- *neplánovaná trestná činnost, vysoký vliv příležitosti* (Matoušek 2011, s. 139).

3 Mládež a delikvence

Příčiny kriminálního chování nelze redukovat jen na psychický vývoj a osobnost pachatele. Existuje řada dalších faktorů, které mají bezprostřední vliv na to, že člověk spáchá trestný čin. Při zkoumání osobnosti delikventa je zapotřebí věnovat pozornost všem vlivům, které ovlivňují delikventní jednání. Abychom pochopili jednání pachatele trestného činu, je nutné objasnit potřeby, motivy a snahy, z nichž může pramenit porušení zákona. Chování člověka se musí posuzovat v souvislosti se zráním a individuálním rozvojem osobnosti jedince. Delikventní chování je tedy nutné vnímat jako výsledek vzájemného působení jedince a vnějšího prostředí (Jedlička 2004, s. 324–325).

3.1. Školní prostředí jako rizikový činitel

Vstupem do školy ztrácí dítě své postavení, které do této doby mělo ve své rodině. Musí se přizpůsobit novému režimu. Škola se snaží, *aby se dítě přizpůsobilo, „ukáznilo“ a bylo jako ostatní děti.* Nejprve je pro dítě nejvýznamnější osobou učitel, postupně jsou pro něj však důležitější vztahy s vrstevníky. Nejdříve je pro dítě autoritou rodina, poté učitel a nakonec vrstevníci (Matoušek 2011, s. 74).

Ve třídách se začínají vytvářet subkultury, které se vyznačují zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály. Tyto subkultury mohou být zárodkem asociálních part. Svůj podíl na vzniku mají i učitelé např. svým preferováním určitých žáků, hodnocením dítěte (známky, poznámky) či učiněním oznámení na odboru péče o dítě nebo policejním orgánu (Matoušek 2011, s. 75).

3.2. Vztahová síť

Kriminalita mládeže je páchána v neformálních vrstevnických skupinách, které vznikly vydělením z formálních skupin. Za formální skupiny lze považovat kolektivní zařízení (např. škola, zájmové organizace) a neformálními skupinami jsou myšleny takové, které vznikly v místě bydliště. Velmi záleží na tom, k jakému druhu společnosti či společenské vrstvě náleží či kterou instituci navštěvují. Tyto skupiny mají mnohem větší vliv než je vliv rodičů, učitelů či vychovatelů. Díky tomu se dostává do intenzivní interakce s vrstevníky (Matoušek 2011, s. 81–82).

Pro rizikovou mládež vyrůstající bez rodičovského zájmu, z dysfunkčních rodin, je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi z rodin, která jim poskytuje potřebnou

podporu. Vrstevnickou skupinu lze také považovat za problémové zázemí. *Nároky na konformitu ve vrstevnické skupině jsou obvykle vyšší než v jiných skupinách.* Nároky zahrnují způsob vyjadřování včetně úpravy zevnějšku, způsobu chování k opačnému pohlaví, postoje ke škole, práci, k rodičům, penězům, alkoholu, drogám atd. Potřeba kladného přijetí je u mládeže pocházejících z rodin s nízkou podporou silnější. Vůdce party si je vědom, že jsou tyto jedinci ovlivnitelní a také toho využívá (Matoušek 2011, s. 83).

Svoji kriminální činnost některé party začínají tak, že svůj volný čas tráví v hernách a na diskotékách. Po nějaké době jim dojdou prostředky pro uspokojování takového způsobu života a začnou si je opatřovat drobnými krádežemi, které přerůstají v organizované a plánované akce. *Jiné party vede ke kriminalitě nuda. U nás je tento typ part nejčastějším typem delikventní skupiny.* Neuvědomovaným motivem takového chování je zřejmě snaha předvést se před kamarády, což je předpokladem skupinové atmosféry, a zároveň skrýt svou slabost (Matoušek 2011, s. 83–84).

Vzniklé delikventní party jsou neovlivnitelné zvenčí. Působením preventivních programů je nutné dát pozor na to, aby vznik delikventní party nebyl vedlejším důsledkem programu, jehož cíl byl zamýšlen opačně. *Toto riziko je vysoké u všech typů skupinových programů pro rizikovou mládež* (Matoušek 2011, s. 84).

3.3. Kriminální skupiny

Skupiny delikventně jednající mládeže bývají rozlišovány na stabilní a integrované skupiny a neintegrované a nestabilní skupiny (Matoušek 2011, s. 86).

Stabilní a integrované skupiny vznikají v takovém prostředí, kde jsou akceptovány i dospělými a kde jsou dospělí tzv. učiteli mládeže.

Neintegrované a nestabilní skupiny vznikají v nestabilním prostředí a vyjadřují se velmi vysokým násilím. Tyto skupiny vzbuzují obavy u veřejnosti. Spory uvnitř těchto skupin jsou také vyřizovány pomocí násilí. Velmi vysoce je zde hodnocení držení zbraní a agresivní vystupování. *U nás je jich zatím málo, vznikají ojediněle na velkoměstských sídlištích.* V České republice je problémový sever Čech a Moravy (Matoušek 2011, s. 86).

3.3.1. Drogová subkultura

K předchozím dvěma skupinám bývají přidružovány ještě **skupiny pokoutní** (retreatist gangs), vznikajících z mladých lidí, kteří se stali outsidersy, jelikož neuspěli podle zadaných měřítek a tak zažili dvojí neúspěch, tj. neuspěli podle měřítek spořádané většinové společnosti ani podle měřítek stabilních delikventních skupin. *Typické je pro ně holdování alkoholu, drogám a sexuální promiskuitě; prostředky získávají žebráním, půjčkami, drobnými krádežemi, prodejem drog apod* (Matoušek 2011, s. 86).

To, kolik drogově závislých lidí se dopouští kriminality, závisí na stanovené hranici mezi legálními a nelegálními drogami (Matoušek 2011, s. 87).

3.3.2. Romská subkultura

Jestliže bude nadále trvat izolace romského etnika od ostatních obyvatel, bude narůstat odpor romských dětí ke školám, poroste-li dál jejich nezaměstnanost a budou pokračovat rasistické útoky, je velmi pravděpodobné, že některé skupiny romské mládeže budou radikalizovat. Část bude umístěna v institucích pro delikventní mládež a po propuštění se vrátí ke svému původnímu způsobu života. Velmi malá část pronikne mezi majoritní společnost a ke svému původu se už nebude chtít znát. Zbytek bude rezignovat a bude se živit kriminalitou, prostitucí nebo bude spoléhat na podporu své rodiny (Matoušek 2011, s. 136–137).

Zajištění účinné prevence kriminality romské mládeže spočívá v masivní podpoře

- *předškolních vzdělávacích programů*
  - *základních škol, které je nevylučují ze standartního procesu vzdělávání*
  - *učňovských zařízení*
  - *všech vyšších typů škol*
  - *všech institucí poskytující kvalifikační kurzy a rekvalifikační programy*
- (Matoušek 2011, s. 137).

4 Volný čas dětí a mládeže

Každý člen společnosti se setká během svého života s různým prostředím, kde se může účastnit volnočasových aktivit, získává zde praktické zkušenosti a někdy se setkává i s teoretickými informacemi. Nachází v nich možnosti, které mohou podpořit jeho vstup do nově objevených zájmových a veřejně prospěšných aktivit. Volný čas dětí a mládeže znamená dlouhodobou perspektivu života a výchovy, dává jim šanci na rozvoj a seberealizaci. *Umožňuje, aby každý příslušník poznával, jak ke svému volnému času smysluplně přistupovat* (Hofbauer 2011, s. 7–8).

Celkový význam a rozsah volného času roste na základě **demografického a sociálního vývoje současného lidstva**. Je závislý také na změně podílu dětí a mládeže na celkové populaci ve světovém, evropském, regionálním i národním měřítku. Proto je zapotřebí vytvořit podmínky vhodné pro jeho realizaci (Hofbauer 2011, s. 29).

4.1. Kdo zde působí – děti, mládež, dospělí

Cílovou skupinou pro smysluplné trávení volného času jsou děti a mládež. Dospělí mezi nimi působí a mají rozhodující vliv na celý systém volného času. Na tom, jak jsou připraveni a také na jejich působnosti závisí to, zda se podaří pro činnost získat zájemce, kteří poté mohou být jimi motivováni pro individuální nebo společnou činnost, zájmově či veřejně prospěšnou, jednorázově či dlouhodobě (Hofbauer 2011, s. 26–27).

Ve věku dětí a mládeže mají pozitivní vliv na rozvoj osobnosti, na vytváření vztahů k okolí a na přípravu na individuální či společenské uplatnění ve své rodině, či práci, volnočasové aktivity za podpory dospělých, tj. rodičů, učitelů, pracovníků volného času. *Volnočasové aktivity prostupují jednotlivé fáze vývoje dítěte i dospělého a jejich skupin* (Hofbauer 2011, s. 28, 40).

Pracovník volného času má široké pole působnosti. Vychází z potřeb, přání a zájmů dětí a mládeže, ze své osobní zralosti, ze zkušeností ze svého života a občanské odpovědnosti. Musí brát v úvahu tyto zřetely, které posléze aktivně uplatňuje:

- samotné dítě a mladého člověka považujeme za základní východisko i cíl volnočasového působení, cílem je i rozvoj jeho osobnostních předpokladů, spontánně se projevujících i soustavně rozvíjených zájmů, ambicí a sociálních kompetencí
- vlivy působící z prostředí jeho sociálního života a výchovy

- vznikající hodnoty a vzorce chování, které jednotlivci, sociální a zájmové skupiny, ke kterým náleží, akceptují a poté je uplatňují
- promítá se zde také působení negativních vlivů, na které je potřeba reagovat a omezovat jejich působení, proto je nutné zabývat se také reedukací a resocializací v podmínkách volného času uskutečňovaných prostřednictvím volnočasových aktivit (Hofbauer 2011, s. 27).

4.1.1. Práce se staršími klienty

Starší uživatelé v zařízení oplývají velkým potenciálem, kterým dokáží pozitivně či negativně ovlivňovat klima zařízení a působit tak na ostatní uživatele, což pracovníky vybízí k včasnému podchycení a využití. Ovlivňují také atmosféru klubu. Z hlediska výchovně vzdělávacího procesu se jedná o krátkodobé situace, kdežto klima může pokrýt celé období uživatelových potřeb využívat poskytované služby zařízení (Neudert 2011, s. 23–24).

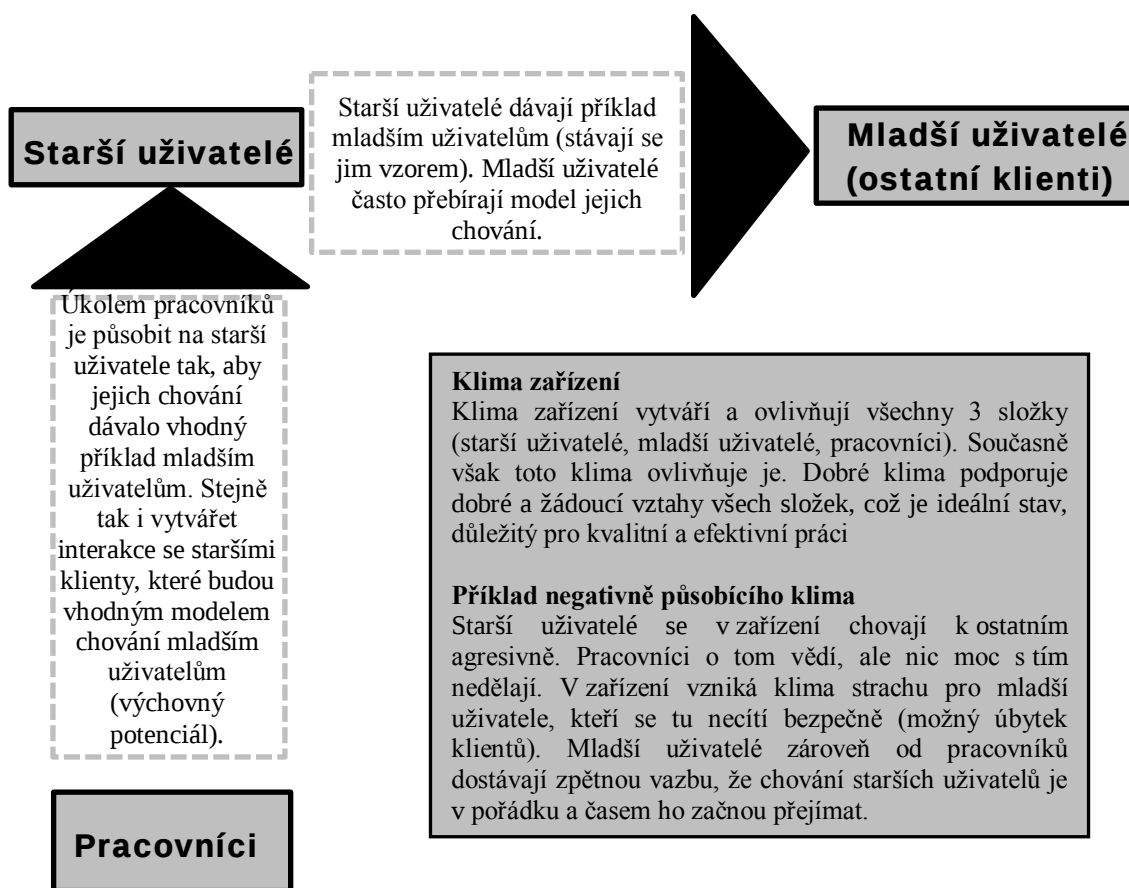

Schéma 1 - Klima klubu (Neudert 2011, s. 23–24)

4.2. Volný čas a životní styl

Volný čas a způsob jeho využívání je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Životní styl jako pojem je velmi složitý a komplikovaný a zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, *projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Všechny tyto skutečnosti lze posuzovat z hlediska hospodaření s volným časem.* Vlivem životních podmínek a aktivitou jedince se utváří individuální systém hodnot člověka (Pávková a kol. 2008, s. 28–29).

Podle toho, jakou hodnotu člověk přiřazuje volnému času, lze členit lidi na ty, pro které je největší hodnotou práce a volný čas považují za něco nepatřičného. Plnění povinností je pro ně životní poslání, často se přetěžují a nedokáží odpočívat bez výčitek svědomí. Na druhé straně existují lidé, kteří pracovní povinnosti chápou jako nutné zlo, chtějí se jich co nejdříve zbavit, aby se mohli věnovat svým zájmům (Pávková a kol. 2008, s. 29).

Ani jeden postoj k volnému času není optimální. *Bylo by ideální, kdyby člověk dokázal uvést do rovnováhy pracovní povinnosti a svůj volný čas. Obě tyto oblasti jsou v životě stejně významné* (Pávková a kol. 2008, s. 29).

Jednání člověka ve volném čase lze také posuzovat podle míry aktivity. Vyskytují se lidé, kteří se raději nechají bavit, než aby se sami bavili. *Důležitým ukazatelem životního stylu jsou i sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami.* Během trávení volného času je velmi důležité s kým a v jaké společnosti je prožíván (Pávková a kol. 2008, s. 30).

Při posuzování sociálních vlivů ve volném čase hraje prvotní roli rodina, tzn., že první zkušenost s využíváním volného času získáváme v rodině. Rodiče jsou pro své děti prvními vzory, děti se od nich určitým způsobem učí žít, napodobují a přebírají jejich životní styl. *Pro formování vztahu k volnému času jsou důležité některé skutečnosti:*

- typ rodiny, způsob rodinného soužití, zda je rodina uzavřená či otevřená, věk rodičů i dětí, počet dětí, jejich pohlaví a styl výchovy
- zájmy rodičů, vzájemná tolerance, jaký význam přikládají zájmům svým i svých dětí a kolik finančních prostředků jsou ochotni obětovat (Pávková a kol. 2008, s. 30).

4.3. Volnočasové aktivity

Výchova a vzdělávání dětí a mládeže dosud byla pod záštitou školy a školní výuky, menší důraz se kladl na možnosti volného času a jeho významu pro život a výchovu. *Současný rozvoj se neomezuje na tradiční volnočasové aktivity a instituce.* Podstatným hlediskem je vzájemná otevřenost mezi volnočasovými prostředími a institucemi, mezi aktivitami a jejich účastníky. Zvyšování účinnosti se provádí různými způsoby:

- **poznáváním a využíváním souvislostí**
- **časovým dosahem aktivit a různými způsoby jejich realizace:** jednorázové či příležitostné akce; opakované pravidelné akce v průběhu týdnu po celý školní rok; víkendové pobyty či pobyty o zimní a letních prázdninách poskytujících možnosti souvislého a komplexního uplatnění
- **podle základních funkcí a činností instituce:** orientace na prevenci sociálně patologických jevů či účast při odstraňování nežádoucích následků
- **podle způsobu hodnocení výsledků aktivity:** hodnocení výsledku individuálního či kolektivního úsilí; měřitelný výsledek (např. sportovní utkání) nebo hodnocení podle jiných hledisek (např. výtvarné činnosti či taneční aktivity)
- **podle dosahu volnočasového působení** (Hofbauer 2011, s. 50–51).

4.4. Institucionální podmínky

V této kapitole se zmíním o podmínkách výchovy ve volném čase v České republice. Na výchově se kromě rodiny totiž také podílejí různé instituce, které zde krátce rozdělím:

- **státní instituce**, především instituce z oblasti rezortu ministerstva školství, které vytvářejí podmínky pro děti a mládež. Řadíme sem školní družiny, školní kluby, střediska volného času, základní umělecké školy... Částečně sem spadají i instituce z rezortu sociálních věcí, tj. ústavy, nízkoprahové kluby či komunitní centra.
- **organizace nekomerčního sektoru** (neziskové organizace)
- **círky a náboženské společnosti** (Knotová 2011, s. 54).

4.4.1. Podmínky výchovy ve volném čase v rezortu Ministerstva práce a sociálních věcí

V rámci tohoto rezortu jsou zřízena zařízení a služby, které se také zabývají výchovou ve volném čase *s cílem zlepšit kvalitu života, předcházet či snižovat sociální a zdravotní rizika*. K sociálně aktivizačním službám pro rodiny s dětmi a v rámci terénních programů jsou volnočasové aktivity jako doplněk. V tomto rezortu jsou také zřizována nízkoprahová zařízení pro děti a mládež nebo domy na půli cesty (Knotová 2011, s. 63).

4.5. Přístupy k volnému času

Vlivem německé pedagogiky volného času se od 90. let prosazuje utváření a posilování volnočasové kompetence. Touto kompetencí je míněno zodpovědné a svobodné prožívání života. *Volnočasová kompetence má velmi blízko k pojetí osobní a sociální kompetence*, tj. sociální zralost spojená s tolerancí a empatií, zodpovědnost za sebe i druhé, sebedůvěrou apod (Knotová 2011, s. 50).

Rozvoj těchto kompetencí není záležitostí jen formálního vzdělávání, podporují transformaci kompetencí z formálního prostředí vzdělávacích institucí do neformálního vzdělávání a informálního učení. Velmi často se zdůrazňuje aplikace kompetencí získaných ve formálním vzdělávání v neformálním vzdělávání a informálním učení. Pro tuto práci je ale důležité uvažovat o opačném směru, tj. aplikace kompetencí získaných v neformálním vzdělávání a informálním učení ve formálním vzdělávání (Knotová 2011, s. 50).

Formální vzdělávání probíhá ve škole. Jsou nám zde předány informace, které bychom měli posléze využít k uplatnění na trhu práce. Na druhé straně neformální vzdělávání a informální učení neslouží k uplatnění na trhu práce, ale je zde důležitý rozvoj osobnostních kvalit, které mohou zásadně ovlivňovat životní styl. *Právě do těchto procesů vstupuje pedagogické působení ve volném čase* (Knotová 2011, s. 51).

5 Děti a mládež ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Sociálně pedagogická a poradenská práce s dospívající mládeží, která je označována jako riziková, ohrožená či problémová, v obtížných situacích se musí neustále vyrovnávat s novými metodickými i praktickými problémy. Jejich život je provázen množstvím komplikovaných událostí (vztahy rodičů, časté stěhování, školní problémy), konfliktních společenských situací (delikvence) a negativních zkušeností (zanedbávání, sexuální zneužívání, návykové látky), téměř nikdy si neuvědomují potřebu odborné pomoci, a proto nevyhledávají obvyklé a standardní formy služeb (Klíma aj. 2009, s. 11).

Pokud se do obtížné situace dostanou dospělí, jsou schopni sami si nalézt profesionální pomoc a ochotni participovat na hledání cest k řešení. Děti a mladiství většinou nemají zájem hledat řešení v obtížných situacích, nedovedou také rozpoznat, která služba je vhodná a přiměřená jejich situaci. Ve většině případů se vyhýbají zájmu a pozornosti jakýchkoliv institucí (Klíma aj. 2009, s. 11).

Hlavním problémem odborné výchovné a sociální pomoci s rizikovou mládeží je interakce s nimi. Zapeklitou otázkou se také stává, jakou nabídkou tuto mládež oslovit. *Navázání osobního kontaktu je nejen nezbytnou podmínkou, ale samo o sobě i významnou cílovou hodnotou specializované odborné činnosti zvané kontaktní práce* (Klíma aj. 2009, s. 11).

Kontaktní práce probíhá v rozměru všedního dne a každodenních, reálných sociálních situací. Není to strukturovaný kontakt, který probíhá v modelových podmínkách. Jedná se především o časově neohraničený kontakt, při kterém pomáhající uplatňuje svoje vědomosti, životní zkušenosti a svou loajální přítomností stabilizuje celou situaci (Klíma aj. 2009, s. 19).

Cílové skupiny nízkoprahově organizované sociálně pedagogické práce jsou specifické. Nejsou charakteristicky vymezené. Potencionálními uživateli jsou dospívající, u nichž je velmi těžké určit zřejmé společné rysy. Jedná se o neformální skupiny teenagerů, kteří se setkávají na určitých oblíbených místech (Klíma aj. 2009, s. 12).

U dětí a mládeže, která žije ve znevýhodněných životních podmínkách s nízkou kvalitou života, považujeme za velmi důležitou složku výchovu ve volném čase. Cílové

skupiny, na něž se upíná pozornost, jsou děti a mládež z chudých rodin, ohrožené sociálně patologickými jevy a děti a mládež pocházející z rodin imigrantů. Nejčastěji je soustředována pozornost na děti a mládež z romského etnika, jelikož představují nejpočetnější skupinu společně s mnoha kombinacemi sociálních problémů vedoucích ke znevýhodnění (Knotová 2011, s. 66).

V oblasti výchovy ve volném čase připravují střediska volného času programy pro romské děti, zejména zájmové činnosti orientované na hudbu, tanec či zpěv. *Další příležitostí k volnočasovým aktivitám se nabízejí v otevřených nízkoprahových klubech.* Cílem školského rezortu je zvýšit počet nízkoprahových klubů a zavést větší množství nepravidelných zájmových aktivit (Knotová 2011, s. 66–67).

Od roku 2007 platí zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, pomocí kterého lze ovlivňovat životní podmínky znevýhodněných dětí a mládeže (Knotová 2011, s. 67).

5.1. Smysl individuální práce

Individuální práci s člověkem lze pravděpodobně považovat za nejstarší, tradiční formou či způsobem postupu (Labáth 2001, s. 72). *Individuální práce s uživateli je základem a smyslem všech motivačních a podpůrných aktivit pro mládež.* K navázání kontaktu uživatele s pracovníkem a posléze i vztahu, který je založený na důvěře a je rozhodujícím fenoménem, slouží právě motivační a podpůrné nástroje (Šuláková 2013, s. 21). *Vztah je rozhodující bez ohledu na charakter problémů, věk, pohlaví či sociální příslušnost.* Je ovšem nevyhnutelné porozumět jejich specifickému pohledu na svět, specifickému sociálnímu postavení a z toho vyplývajících specifických problémů (Labáth 2001, s. 72–75). Cílem individuální práce s uživateli je zvýšit pravděpodobnost dokončení učňovského nebo středoškolského vzdělání a tím zvýšit možnost pracovního uplatnění. V tomto případě je třeba s uživateli pracovat dlouhodobě a přistupovat ke každému zcela individuálně. Tento způsob práce je velmi podobný individuálnímu plánování v kontextu registrovaných sociálních služeb (Šuláková 2013, s. 21).

5.1.1. Vymezení prvků individuální práce

- Navázání vztahu s uživatelem prostřednictvím společných zájmů či volnočasových aktivit.
- *Vytvoření důvěrné atmosféry.*
- Vedení podpůrného či motivačního rozhovoru, který podporuje uživatele ke změně pro něj nežádoucího momentálního stavu.

- *Podpora v obtížných životních situacích* (Šuláková 2013, s. 21).

5.2. Smysl skupinové práce s klienty

Skupinová práce teoreticky vychází z poznatků sociální psychologie, zejména malých sociálních skupin. *Pouze prostřednictvím sociálních skupin může člověk uspokojovat svoje potřeby a realizovat svůj potenciál* (Labáth 2001, s. 77–78). Skupinové aktivity vycházejí z předpokladu, že mladí lidé se rádi sdružují a tím pádem i rádi pracují pohromadě. *Uživatelé se mezi sebou rádi předvádějí a sdílejí stejný prostor. Vytvářejí si bezpečný prostor, ve kterém se uživatelé mohou scházet. Pomocí metod založených na sociometrii je možné sledovat chování a hlavně vztahy jedinců, které nám v přímé práci mohou pomoci* (Šuláková 2013, s. 35).

V této souvislosti se také vyskytují v zařízení tzv. klubové konstelace. Pokaždé se v zařízení vytvoří jiná nálada dle aktuálního složení uživatelů. Specifická klubová konstelace má své určité znaky, podle kterých se pozná. Jedná se např. o vztah uživatelů k danému prostoru, dále zda si váží věcí v něm a jak se chovají k sobě a k pracovníkům.

5.3. Vztah mezi individuální a skupinovou prací

Při **individuální práci** je důležitý specifický vztah mezi uživatelem a pracovníkem. Aby byl tento vztah účinný, musí obsahovat prvky, které jsou popsány výše. Z takto vzniklého vztahu uživatel poté čerpá motivaci a energii pro uskutečnění určité změny v jeho životě (Labáth 2001, s. 79).

Na druhé straně **skupinová práce** k procesu dosahování určitých změn využívá skupinovou dynamiku, tj. *vztahy a interakce, které se vytvářejí navzájem mezi členy skupiny, popřípadě mezi členy skupiny a jejím vedoucím*. Jedná se o působení na jednotlivce prostřednictvím probíhajících skupinových procesů. Skupinovou dynamiku lze považovat za základní mechanismus, který tvoří podstatu skupinové práce a odlišuje ji tím od individuální. Při skupinové práci se v podstatě jedná o působení na více jednotlivců najednou (Labáth 2001, s. 79).

6 Komplexní program Most

Statutární město Most v letech 2011 až 2015 realizuje projekt „Komplexní program integrace sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených obyvatel města Mostu do společnosti“. Zaměření projektu je zlepšit postavení obyvatel ze sociálně vyloučených lokalit s cílem umožnit těmto obyvatelům plnohodnotné uplatnění ve společnosti. Byla provedena analýza potřeb cílové skupiny. Během strategického plánování Lokálního partnerství Most pod vedením Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách byly provedeny také další analýzy (Nováková 2012).

Projekt se skládá z osmi na sebe navazujících klíčových aktivit zaměřených zejména na:

- *terénní sociální práci v lokalitách sídliště Chanov, Stovky a Sedmístovky*
- *primární prevenci pro mládež ve věku 15–26 let ohroženou sociálně patologickými jevy*
- *odborné sociální poradenství cílené na osoby a rodiny v dluhové pasti*
- *protidluhovou kampaň*
- *vytvoření nízkoprahového zařízení pro děti a mládež ve věku 15–26 let*
- *vzdělávací, poradenské a motivační programy, zprostředkování legálního zaměstnání*
- *prevenci ztráty bydlení (Nováková 2012)*

6.1. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zimák

Náplň činností nízkoprahového zařízení pro děti a mládež je zakotvena v zákoně o sociálních službách, který říká, že takovéto zařízení je určeno dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem této služby je zlepšit a zvýšit kvalitu jejich života a to tak, že budeme preventivně působit na možná sociální a zdravotní rizika, která souvisejí se způsobem jejich života, umožňovat jim lepší orientaci v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně (Zákon č. 108/2006 Sb., §62, odst. 1).

Služba zajišťuje tyto základní činnosti:

- *výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti*
- *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím*
- *sociálně terapeutické činnosti*

- *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (Zákon č. 108/2006 Sb., §62, odst. 2).*

V zařízení pro děti a mládež pracuji od jeho zřízení na pozici sociální pracovníce. Mezi mé kompetence patří mapovat preferované aktivity cílovou skupinou, spolupracovat s úřadem práce a dalšími spolupracujícími subjekty, podílet se na naplňování aktivit projektu, který je zaměřen na uplatnění uživatelů na trhu práce. Z mého pohledu je to nedosažitelný cíl, jelikož projekt působí na Mostecku, kde je velmi vysoká nezaměstnanost.

Mezi aktivity projektu, které jsou v mé kompetenci sociálního pracovníka, patří:

- **Základní sociální poradenství**, při kterém poskytují potřebné informace, rady a doporučení vyplývající ze zákona 108/2006 Sb. Cílem je přispívat k řešení nepříznivé sociální situace uživatele z vyloučené lokality.
- **Exkurze uživatelů k zaměstnavatelům** by měla probíhat tak, že sociální pracovník s potencionálním zaměstnavatelem dohodne prohlídku prostor pro zaměstnance, výrobní prostředí, seznámí se s činností profese a s požadavky na zaměstnance. Tato aktivita ve skutečnosti takto neprobíhá, jelikož zařízení (klubová činnost) funguje od 14–18hod. a to je neslučitelné s pracovní dobou téměř všech zaměstnavatelů, proto tuto činnost praktikujeme tak, že uživatelům o dané profesi sdělíme vše, co víme. K práci používáme také internet a interaktivní tabuli, kde vyhledáváme pracovní inzeráty a názorné ukázky např. pracovních nástrojů, pracovního prostředí či průběhu zaměstnání.
- Pomocí **sociálně terapeutické činnosti** vedu k rozvoji či udržování osobních a sociálních schopností a dovedností podporující sociální začleňování osob. Součástí sociálně terapeutické činnosti jsou individuální rozhovory a skupinové besedy s terapeutickým zaměřením. Besedy probíhají nejčastěji ve spolupráci s organizací Most k naději, o. s. na témata jako jsou drogy, prostituce, domácí násilí, pohlavní choroby atd. Slouží pro lepší orientaci uživatelů v sociálních hodnotách, normách a rolích.
- **Poradenství při volbě profese** slouží k vyjasňování profesní orientace a upevnění konkrétní představy o tom, co která profese obnáší. S uživateli společně tvoříme strukturované životopisy a motivační dopisy, pomocí pracovních listů doplňují vynechaná slova v jednotlivých náplních práce.

Sestavujeme a hledáme pracovní inzeráty na pracovních portálech (Standard č. 1, ze dne: 30. 1. 2013).

Mezi další aktivity projektu, které jsou v kompetenci pedagogického pracovníka, patří:

- **Program tělesné výchovy**, který zahrnuje tanec, míčové hry, stolní tenis, stolní fotbal atd. Každou z těchto aktivit si uživatel může vyzkoušet a konkrétní obsah poté bude vycházet ze zájmů cílové skupiny. Cílem je rozvoj pohybového aparátu. Poskytuje prostor pro neformální setkávání cílové skupiny, které se také snaží přiblížit zdravý životní styl. Nejvíce uživatelé využívají stolní fotbal a kulečnick. Ve stolním fotbalu probíhají i turnaje, kde proti sobě stojí uživatelé versus pracovníci. Zde má prostor pro svoji práci také sociální pracovník, který může s uživatelem pomocí hry navázat bližší kontakt.
- **Filmový klub**, v kterém mají uživatelé k dispozici videokameru a digitální fotoaparát za účelem tvorby krátkých filmových spotů či videoklipů. Uživatelům se už podařilo natočit a sestříhat krátký filmový spot, který představuje činnost zařízení. Tyto činnosti rozvíjí schopnosti, dovednosti, talent a tvůrčí potenciál. Také zvyšují a upevňují schopnost sebe prezentace a argumentace.
- **Hudební zkušebna**, v které jsou k dispozici kytary, bicí, klávesy, aparatura, mikrofon... Tato aktivita vychází ze zájmu cílové skupiny, které se podařilo založit hudební skupinu a absolvovat několik vystoupení např. na akcích Květen pro veřejnost, Dny turismu, zahájení a ukončení kampaně Říjen pro neziskovky. Zúčastnili se také několika soutěží, na kterých se vždy umístili na předních místech. Touto aktivitou uživatelé posilují týmovou spolupráci, schopnost dostavit se na smlouvané místo ve smlouvaný čas a sebe prezentaci.
- **Výtvarné dílny**, pomocí kterých pedagog společně s uživateli rozvíjí jemnou motoriku, představivost a fantazii. Nejvíce se uživatelům zalíbila práce s barvami na sklo. Předpokládáme, že důvodem je rychle viditelný výsledek práce. Své uplatnění najde zde i sociální pracovník, jelikož má možnost navázat s uživatelem bližší kontakt a mapovat jeho situaci a potřeby (Standard č. 1, ze dne 30. 1. 2013).

Sociálně pedagogická práce má širší spektrum činností a zaměřuje se více na dlouhodobé změny ve vztahu ohrožených jedinců a jejich skupin ke společnosti než si kladou za cíl státní programy. Smyslem ovšem není dovést subkulturu dětí a mládeže

k jejich rozkladu, ale u těchto skupin či jedinců minimalizovat rizika sociálních problémů spojených s jejich životem v subkultuře (Klíma aj. 2009, s. 13).

6.1.1. Znaký dobrého zařízení/programu práce s dětmi a mládeží

Znaký dobrého programu práce či zařízení pro děti a mládež lze rozdělit na dvě velké skupiny, tj. na **formy a metody práce**, která obsahuje další podskupiny a na **výsledky**.

Formy a metody práce zahrnují tyto oblasti:

Respektování potřeb dětí a mládeže:

- Zařízení či program se zaměřuje na prevenci nebo na zachycení problémů v raných stádiích negativního vývoje spíše než na léčbu a nápravu problému, které již vznikly.
- *Rozvíjí kompetentnost, charakterové vlastnosti, důvěru a sebedůvěru, napomáhá vytváření vztahů.*
- *Respektuje věkové a kulturní zvláštnosti cílových skupin.*
- *Zahrnuje děti a mladé lidi do plánování, hodnocení a propagování programu.*

Vztah k rodině, obci a kultuře komunity:

- Ukazuje dětem pozitivní vzory dospělých.
- *Odpovídá na potřeby obce.*
- *Spolupracuje s jinými zařízeními pro děti a mládež v obci.*

Organizační zajištění a dlouhodobá stabilita

- *Kvalita programu je sledována, evaluována a všem zúčastněným se dostává zpětná vazba.*
- Vytváří příležitosti pro další odborný růst pracovníků.
- *Má kvalitní management, technické zajištění, řádné účetnictví a dokumentaci.*

Výsledky neboli efekty, jsou způsobeny tím, že se:

- *zapojuje značný počet dětí a mládeže (kvantitativní kritérium)*
- existují ukazatele, které ověřují úspěšnost programu z hlediska naplňování potřeb dětí a mládeže a dosahování pozitivních změn v jejich životě nebo v životě jejich rodin (kvalitativní kritéria) (Pávková a kol. 2008, s. 49–50).

PRAKTICKÁ ČÁST

Ústředním tématem bakalářské práce je Dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež, které pocházejí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Praktická část bakalářské práce se zabývá průzkumem zejména mezi uživateli navštěvující Nízkoprahové zařízení Zimák doplněné o mládež bydlící v jedné z vyloučených lokalit, blízko které sídlí i nízkoprahové zařízení a následným vyhodnocením tohoto průzkumu.

7 Cíl praktické části

Cílem praktické části je prokázat užitečnost nízkoprahových zařízení a pozitivní dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež pomocí dotazníků, tzn. zmapovat jejich zájem o využívání této sociální služby a dále to, zdali jim tato služba pomohla ke změně v jejich současné nepříznivé situaci.

7.1. Předpoklady průzkumu

Abychom mohli zodpovědně přistoupit k provedení průzkumu, stanovili jsme následující hypotézy:

1. předpoklad: Za neorganizovanou mládež lze častěji považovat romskou mládež než neromskou.

2. předpoklad: Neorganizovaná mládež netráví volný čas smysluplně, pokud nenavštěvují nízkoprahové zařízení.

3. předpoklad: Organizované trávení volného času zlepšilo všeobecné znalosti neorganizované mládeže, než kdyby trávili čas neorganizovaně.

7.2. Použité průzkumné metody

Pro získání požadovaných údajů jsme použili metodu dotazování a techniku dotazníku. Cílem dotazníku bylo zjistit, jak a kde mládež tráví svůj volný čas a zdali to má na ni nějaký dopad.

Dotazník je složen z 15 otázek. V krátkém úvodu jsou respondenti informováni o tom, k čemu získané informace z vyplněných dotazníků budou sloužit a také to, že je

dotazník zcela anonymní. Úvod je doplněn sociodemografickými údaji, dále je dotazník tvořen 1 otevřenou otázkou, 12 uzavřenými otázkami a 2 polootevřenými.

Výsledky dotazníkového šetření jsou pro větší přehlednost a názornost zpracovány do tabulek, ale i formou grafického znázornění.

7.3. Popis výzkumného vzorku

Průzkumu se zúčastnili uživatelé Nízkoprahového zařízení Zimák, které sídlí v jedné z vyloučených lokalit v Mostě. Cílovou skupinou tohoto zařízení jsou děti a mládež ve věku 15–26 let. Výzkumu se také zúčastnila mnou oslovená neorganizovaná mládež, která nízkoprahové zařízení nenavštěvuje, ale ve vyloučené lokalitě se vyskytuje, zejména v průchodech či kolem zařízení.

Okres Most byl v roce 2009 z hlediska míry nezaměstnanosti na prvním místě v rámci ČR. Mostecko patří se svou vzdělanostní strukturou k nejnižším v celé ČR. Tato situace se stává pro trh práce rizikem v podobě vysokého počtu osob s nízkou kvalifikací. V kontextu České republiky lze Mostecko řadit k nejméně preferovaným regionům z hlediska stěhování (Úřad Vlády ČR 2014).

V katastru města Most lze najít informaci o tom, že se ve městě nacházejí dvě výrazné lokality s hustým osídlením sociálně vyloučených rodin. Jedná se o prostorově vyloučený Chanov a blok domů „ve stovkách“ v bezprostředním sousedství centra města. *Obě lokality jsou etnický pojmenované jako lokality romské.* Blíže se zmíním pouze o lokalitě „ve stovkách“, jelikož v její blízkosti se nachází Nízkoprahové zařízení Zimák. Tuto lokalitu tvoří deset šestipatrových cihlových domů stavěných do tvaru písmene E o třech vchodech s byty první a druhé kategorie o velikostech 1+1 až 3+1, vždy po pěti na každém podlaží. Ke každému bloku náleží tzv. vnitřní dvůr. Celý blok je rozdělen mezi několik vlastníků, z nichž část bytů také vlastní město. *Podíl romského obyvatelstva mezi nájemci není zdaleka tak vysoký jako v Chanově, nicméně i tak je lokalita vnímána jako ghetto.* Počet obyvatel lokality lze odhadnout na 1600 (Úřad Vlády ČR 2014).

Nízkoprahové zařízení Zimák neslouží jen pro naplnění volného času, jeho úkolem je také uživatelům něco předat a to pomocí klíčových aktivit, které jsou realizovány zejména prostřednictvím sociálních pracovníků a pedagogických pracovníků. Klíčové aktivity se konají každý den podle pevně stanoveného harmonogramu (viz. Příloha č. 2) bez ohledu na jakékoliv prázdniny.

Jako v každém nízkoprahovém zařízení i zde funguje systém něco za něco. Uživatel s námi každý den vykoná minimálně dvě klíčové aktivity, které jsou mu přiděleny podle jeho momentálního stavu, tzn., zdali se soustavně připravuje na své budoucí povolání, v tomto případě obdrží aktivitu na doučování (viz. Příloha č. 3). Pokud je nezaměstnaný a je v evidenci Úřadu práce, je mu přidělena aktivita na pracovní poradenství (viz. Příloha č. 4). K tomu ještě přibude aktivita zaměřená na sociálně-terapeutickou činnost (viz. Příloha č. 5), která je vykonávána individuálně prostřednictvím pracovního listu či skupinově v podobě besedy či nácvik sociálních dovedností (Příloha č. 6).

Klíčové aktivity jsou opakovány 1x za 3 měsíce, čímž zjišťujeme, zdali si uživatelé z dané aktivity vzali něco pro sebe. Po dvouletém fungování nízkoprahového zařízení si mohu dovolit tvrdit, že klíčové aktivity plní svůj účel.

8 Výsledky průzkumu a jejich interpretace

V této části bakalářské práce budou prezentována data pocházející ze samotného průzkumu a také jejich interpretace, pro kterou je poměrně důležité znát okolnosti průběhu průzkumu.

8.1. Průběh průzkumu

Výzkum probíhal dva týdny, ve dnech 12. – 16. 5. 2014 a 19. – 23. 5. 2014 v nízkoprahovém zařízení, kde jsem také zaměstnána jako sociální pracovník.

Každé úterý a čtvrtek jsem v rámci aktivity nácviku sociálních dovedností rozdala přítomným uživatelům zařízení prázdné dotazníky. První den se aktivity zúčastnilo 12 uživatelů (respondentů), druhý den 14 uživatelů (respondentů). V následujícím týdnu, opět v úterý a ve čtvrtek, se aktivity čili průzkumu zúčastnilo 10 uživatelů (respondentů). Všichni přítomní byli seznámeni s důvody předložení dotazníku a rovněž byli upozorněni, že odmítnutí vyplnění dotazníku nebude mít pro ně negativní důsledky.

Všech rozdaných 36 dotazníků se mi v pořádku vrátilo, jelikož jsem průzkum pojala jako součást klíčové aktivity zařízení, mohla jsem návratnost dotazníků ovlivňovat. Abych dosáhla stanoveného počtu, 50 oslovených respondentů, oslovila jsem kolemjdoucí mládež ve vyloučené lokalitě, tj. 14 respondentů, která buď postávala před zařízením či se shlukovala v průchodu. Všichni oslovení souhlasili. Vyplnili dotazník buď v nízkoprahovém zařízení, nebo venku na nejbližší lavičce. Dostalo se jim stejných pokynů jako uživatelům zařízení, kteří dotazníky vyplňovali v rámci aktivity. I zde jsem mohla plně ovlivnit návratnost dotazníků.

8.2. Vyhodnocení položek dotazníku

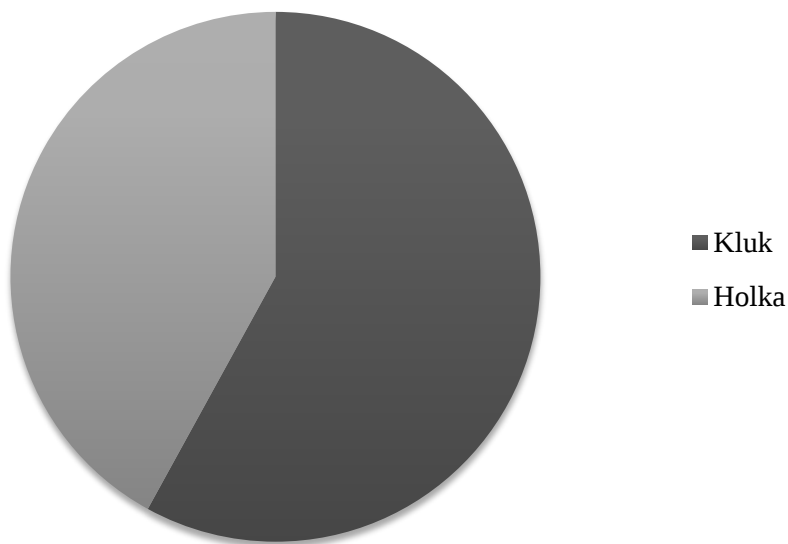
V této části budou uvedena pouze získaná data z otázek v dotazníku číslo: 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9., 14. a 15., jelikož pomocí nich vyvrátím či potvrdím stanovené hypotézy.

Jsem:

Tabulka 1: Pohlaví

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Kluk	29	58%
Holka	21	42%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Jsem:

Graf 1: Pohlaví

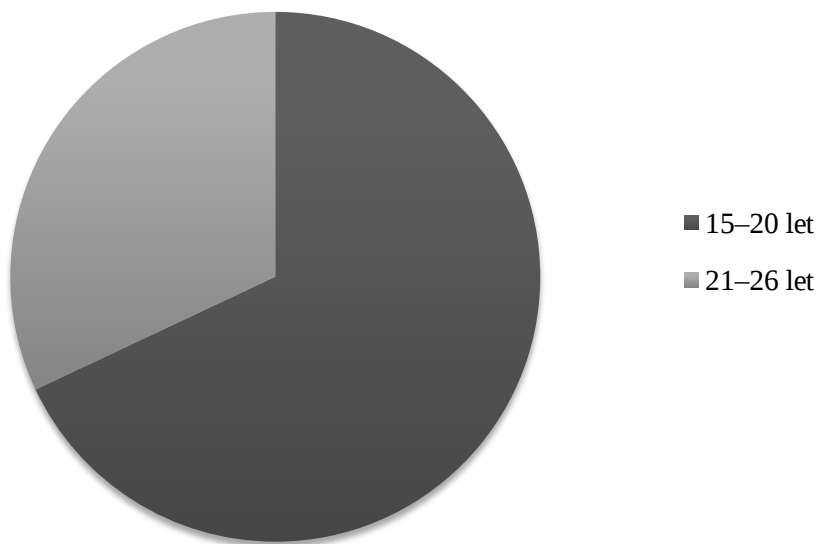
Z výše uvedených sociodemografických údajů je patrné, že celkem bylo osloveno jak ve vyloučené lokalitě, tak v Nízkoprahovém zařízení dohromady více kluků než holek, což je vyjádřeno v procentech 58% kluků a 42% holek.

Je mi:

Tabulka 2: Věk

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
15–20 let	34	68%
21–26 let	16	32%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Je mi:

Graf 2: Věk

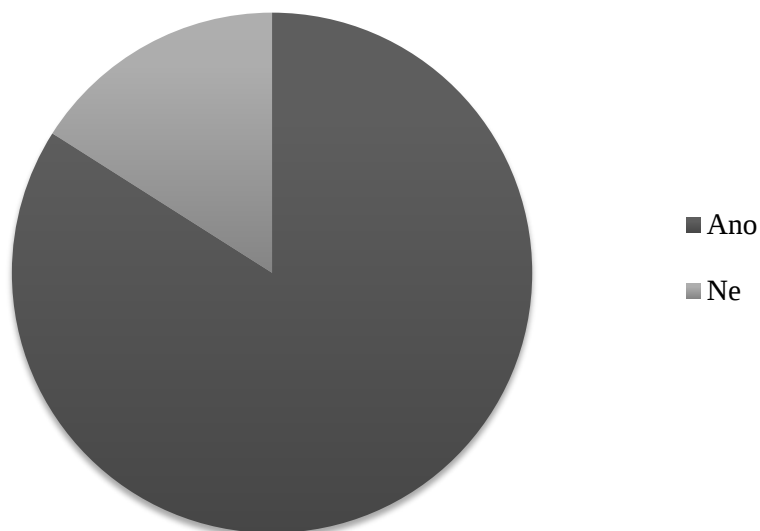
Z výše uvedených sociodemografických údajů lze pozorovat, že v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež společně s oslovenou mládeží ve vyloučené lokalitě převažují respondenti ve věku 15–26, tj. 68%. Zbýlých 32% tvoří respondenti ve věku 21–26let.

Rom/ka:

Tabulka 3: Příslušnost

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ano	42	84%
Ne	8	16%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Rom/ka:

Graf 3: Příslušnost

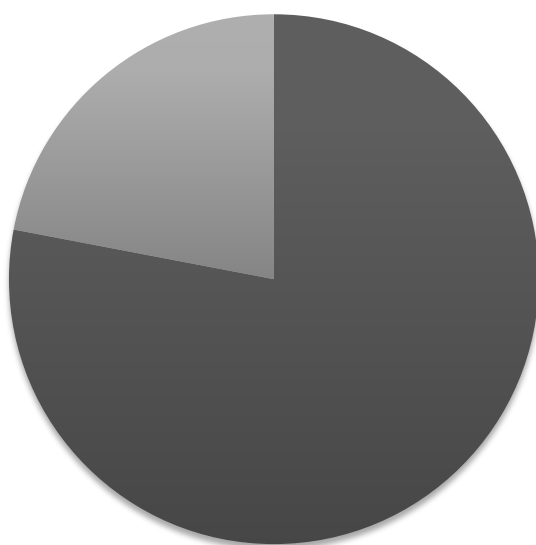
Z výše uvedených údajů lze předpokládat očekávané, a to, že 84% respondentů je romského původu. Zbýlých 16% respondentů uvedlo, že nejsou romského původu.

Otázka č. 1 – Co představuje pojem volný čas?

Tabulka 4: Pojem volný čas

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Čas, kdy nemám žádné povinnosti a můžu dělat, co mě baví.	39	78%
b) Čas, kdy nejsem ve škole/v zaměstnání a musím obstarat domácnost (uvařit, umýt nádobí, nakoupit...).	11	22%
c) Znamená to pro tebe něco jiného, napiš co:	0	0%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Co představuje pojem volný čas?

- a) Čas, kdy nemám žádné povinnosti a můžu dělat, co mě baví.
- b) Čas, kdy nejsem ve škole/v zaměstnání a musím obstarat domácnost (uvařit, umýt nádobí, nakoupit...).
- c) Znamená to pro tebe něco jiného, napiš co:

Graf 4: Pojem volný čas

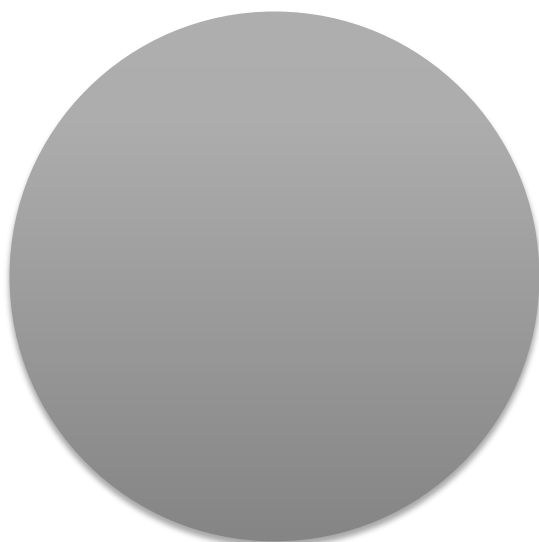
Ze znázorněných údajů je patrné, že pro 78% oslovených respondentů znamená volný čas takový čas, kdy respondent nemá žádné povinnosti a může dělat to, co ho baví. Pro 22% respondentů volný čas je ten, kdy nejsou ve škole či v zaměstnání, ale využijí ho pro obstarání domácnosti. Možnost vyjádřit svůj názor na volný čas nevyužil ani jeden respondent.

Otázka č. 2 – Víš, co je to nízkoprahové zařízení?

Tabulka 5: Co je nízkoprahové zařízení

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Zařízení pro postižené lidi s nízkým prahem u dveří.	0	0%
b) Zařízení pro děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy.	50	100%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Víš, co je to nízkoprahové zařízení?

- a) Zařízení pro postižené lidi s nízkým prahem u dveří.
- b) Zařízení pro děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy.

Graf 5: Co je nízkoprahové zařízení

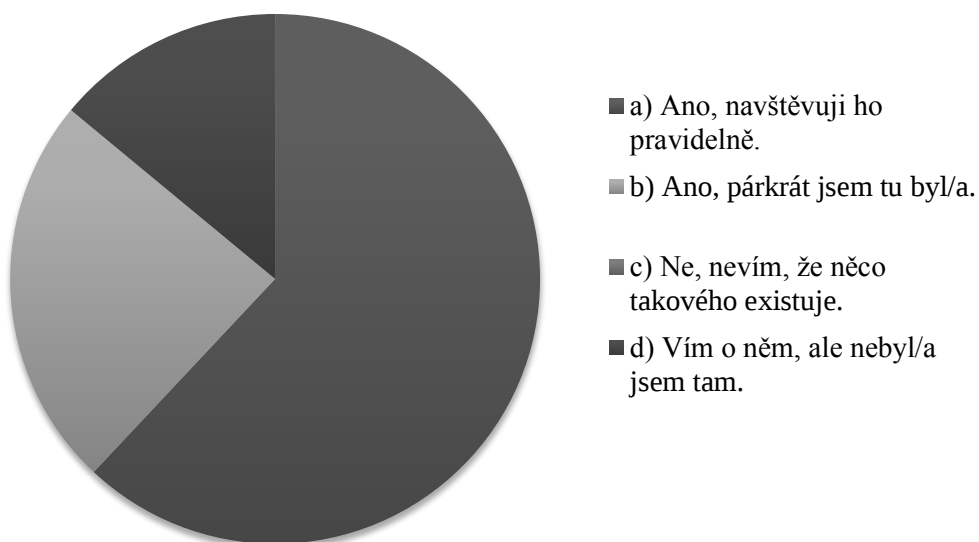
Všech 50 oslovených respondentů, což je 100% na otázku, zdali ví, co je nízkoprahové zařízení odpověděli správně, což je zařízení pro děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy. Odpovědi získané od mládeže oslovené mimo nízkoprahové zařízení lze přisoudit dobré propagaci zařízení prostřednictvím terénní sociální práce.

Otázka č. 3 – Byl/a jsi někdy už v takovém zařízení?

Tabulka 6: Návštěva nízkoprahového zařízení

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Ano, navštěvuji ho pravidelně.	31	62%
b) Ano, párkrát jsem tu byl/a.	12	24%
c) Ne, nevím, že něco takového existuje.	0	0%
d) Vím o něm, ale nebyl/a jsem tam.	7	14%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Byl/a jsi někdy už v takovém zařízení?

Graf 6: Návštěva nízkoprahového zařízení

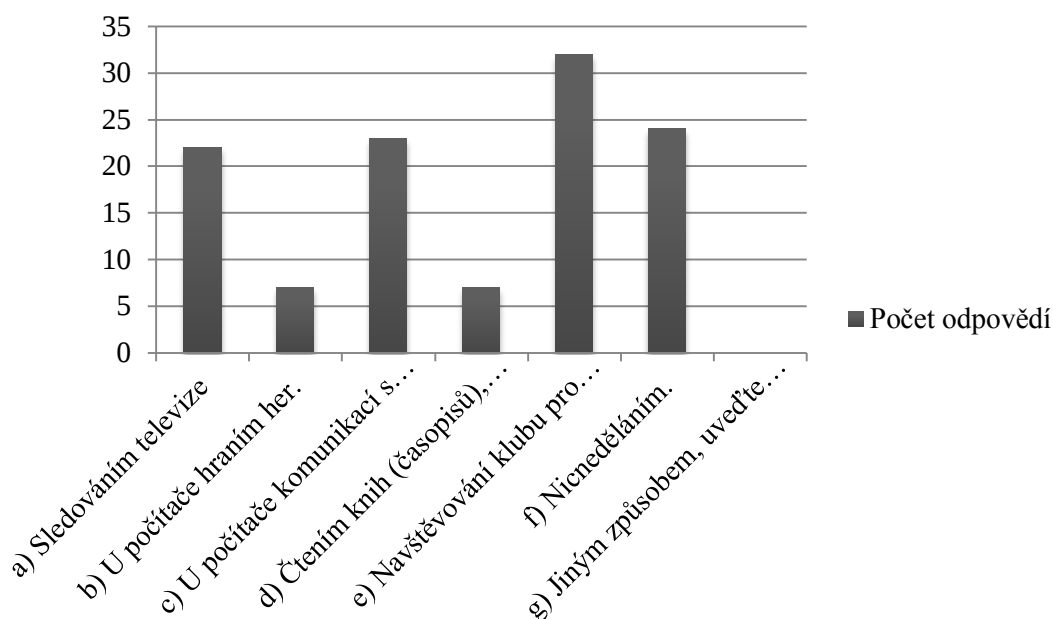
Ze znázorněných údajů je patrné, že 62% oslovených respondentů z vyloučené lokality navštěvuje nízkoprahové zařízení pravidelně, nejspíše každodenně. 24% respondentů uvedlo, že v nízkoprahovém zařízení párkrát bylo., 14% o jeho existenci ví, ale zatím ho nenavštívilo. Nikdo s oslovených neoznačil možnost, že o zařízení vůbec neví.

Otázka č. 4 – Volný čas trávím nejraději .... (Můžete vybrat i více odpovědí).

Tabulka 7: Trávení volného času

	Počet odpovědí
a) Sledováním televize	22
b) U počítače hraním her.	7
c) U počítače komunikací s přáteli (Facebook).	23
d) Čtením knih (časopisů), sportem.	7
e) Navštěvování klubu pro děti a mládež.	32
f) Nicneděláním.	24
g) Jiným způsobem, uveďte jakým.	0
Neodpověděl	0

Volný čas trávím nejčastěji ...

Graf 7: Trávení volného času

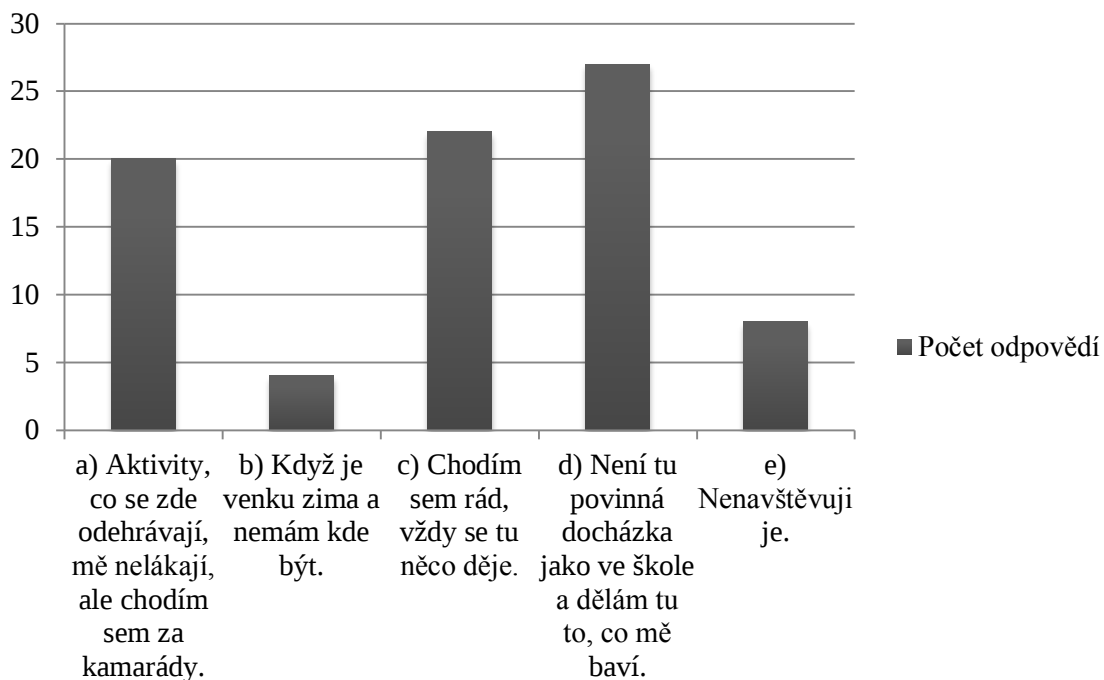
Pasivní a neorganizované trávení volného času je téměř na stejné úrovni jako navštěvování klubu pro děti a mládež. Bylo možné vybrat více variant trávení volného času, navštěvování klubu pro děti a mládež bylo označeno 32x. V těsném závěsu je nicnedělání, komunikace s přáteli prostřednictvím sociální sítě facebook a sledování televize. Tyto možnosti byly označeny ve stejném pořadí 24x, 23x a 22x. Možnost trávení volného času hraním her u počítače a čtením knih či sportem bylo označeno pouze 7x.

Otázka č. 6 – Z jakého důvodu navštěvuješ nízkoprahové zařízení pro děti a mládež? Možnost vybrat i více odpovědí.

Tabulka 8: Důvod návštěvy nízkoprahového zařízení

	Počet odpovědí
a) Aktivita, co se zde odehrává, mě nelákají, ale chodím sem za kamarády.	20
b) Když je venku zima a nemám kde být.	4
c) Chodím sem rád, vždy se tu něco děje.	22
d) Není tu povinná docházka jako ve škole a dělám tu to, co mě baví.	27
e) Nenevštěvuji je.	8
Neodpověděl	0

Z jakého důvodu navštěvuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež?

Graf 8: Důvod návštěvy nízkoprahového zařízení

Ze znázorněných údajů je patrné, že pro většinu oslovených respondentů je velmi důležitý fakt, že v nízkoprahovém zařízení není povinná docházka a smějí si dělat to, co je baví. Tato možnost byla označena 27x. Dalším důležitým faktem je to, že se v zařízení vždy něco děje a za tímto účelem ho respondenti rádi navštěvují a také to,

že tu potkají vždy nějaké své kamarády, i přesto, že aktivity, které se v tu chvíli odehrávají, je nelákají. Tyto odpovědi, ve stejném pořadí, byly zvoleny 22x a 20x. 8x byla zvolena možnost, že takové zařízení nenavštěvují a 4x naopak, že ho navštěvují v případě, že je venku zima a respondenti nemají kde být.

Otázka č. 7 – Na jaké činnosti/aktivity nejraději vzpomínáš

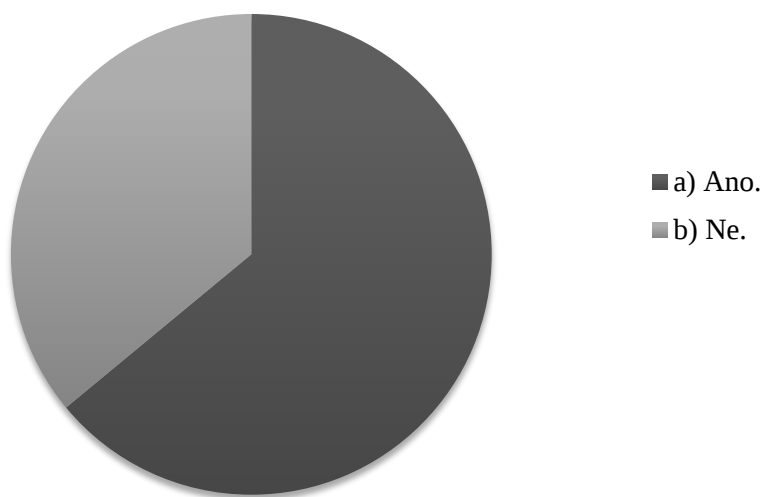
Tato otázka byla v dotazníku otevřená, respondenti zde měli možnost se vyjádřit. Vyjadřovali se pouze respondenti oslovení v nízkoprahovém zařízení, kterých bylo 36. Nejvíce se objevovaly výlety, které zařízení každoročně pořádá v letních měsících, dále taneční či hudební vystoupení, různé turnaje ve stolním tenise, fotbálku atd. a holčičí přespání v klubu. Lze to odůvodnit tím, že respondenti při těchto aktivitách posilují soudržnost v kolektivu, zvyšují svoji prezentaci při vystoupeních a během holčičího spaní mají pocit bezpečného prostředí, svěřují se svými problémy a otevírají témata, která jsou pro ně tabu.

Otázka č. 8 – Využil/a jsi někdy získané znalosti z aktivit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež ve svém životě (ve škole, v práci, na ÚP, při pohovoru...).

Tabulka 9: Využití znalostí z nízkoprahového zařízení

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Ano.	32	64%
b) Ne.	18	36%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Využil/a jsi někdy získané znalosti z aktivit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Graf 9: Využití znalostí z nízkoprahového zařízení

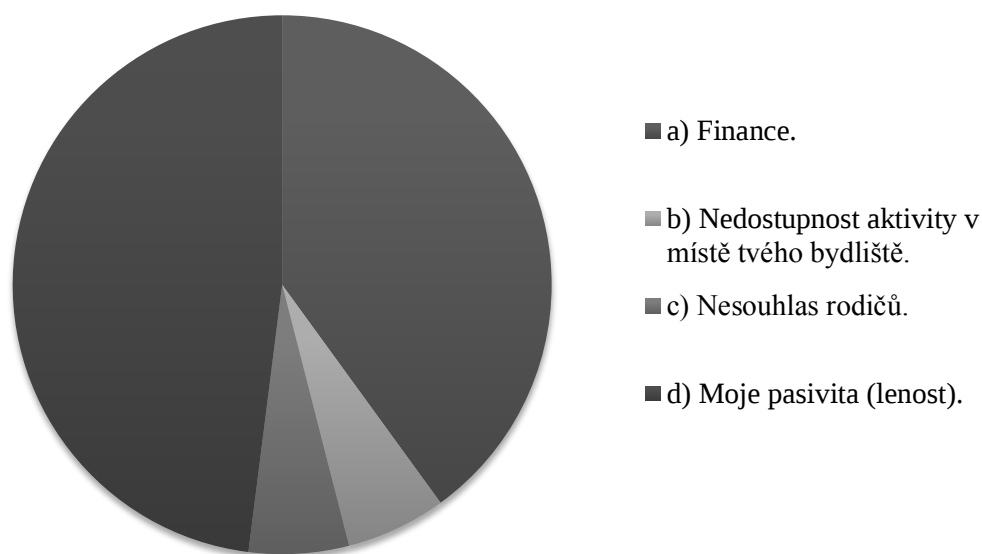
Dle zpracovaných údajů 64% oslovených respondentů uvedlo, že znalosti získané prostřednictvím klíčových aktivit již někdy využili při získávání zaměstnání či ve škole. Prostřednictvím interní uživatelské dokumentace Nízkoprahového zařízení lze prokázat získané zaměstnání několika uživatelů či kladné studijní výsledky při opravných zkouškách.

Otázka č. 9 – Co ti brání v provozování volnočasových aktivit v místě tvého bydliště?

Tabulka 10: Překážky v provozování volnočasových aktivit

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Finance.	20	40%
b) Nedostupnost aktivity v místě tvého bydliště.	3	6%
c) Nesouhlas rodičů.	3	6%
d) Moje pasivita (lenost).	24	48%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

**Co ti brání v provozování volnočasových aktivit
v místě tvého bydliště?**

Graf 10: Překážky v provozování volnočasových aktivit

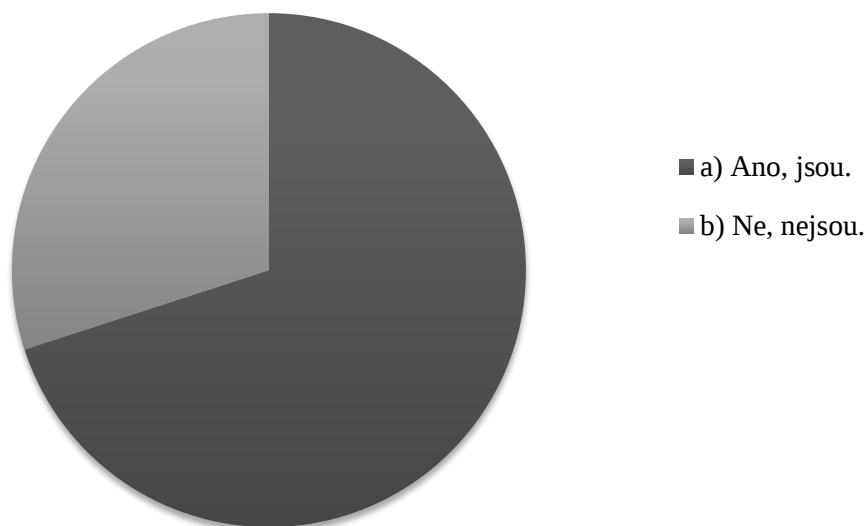
Z výše uvedených údajů je patrné, že nejvíce osloveným respondentům brání v provozování volnočasových aktivit jejich pasivita (lenost). Tuto možnost označilo 48%. Následuje nedostatek financí v rozsahu 40%, poté s 6% nedostupnost aktivity v místě bydliště a nesouhlas rodičů.

Otázka č. 14 – Jsou rodiče seznámeni s tím, že trávíš svůj volný čas v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež?

Tabulka 11: Seznámení rodičů s trávením volného času v nízkoprahovém zařízení

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Ano, jsou.	35	70%
b) Ne, nejsou.	15	30%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Jsou rodiče seznámeni s tím, že volný čas trávíš v nízkoprahovém zařízení?

Graf 11: Seznámení rodičů s trávením volného času v nízkoprahovém zařízení

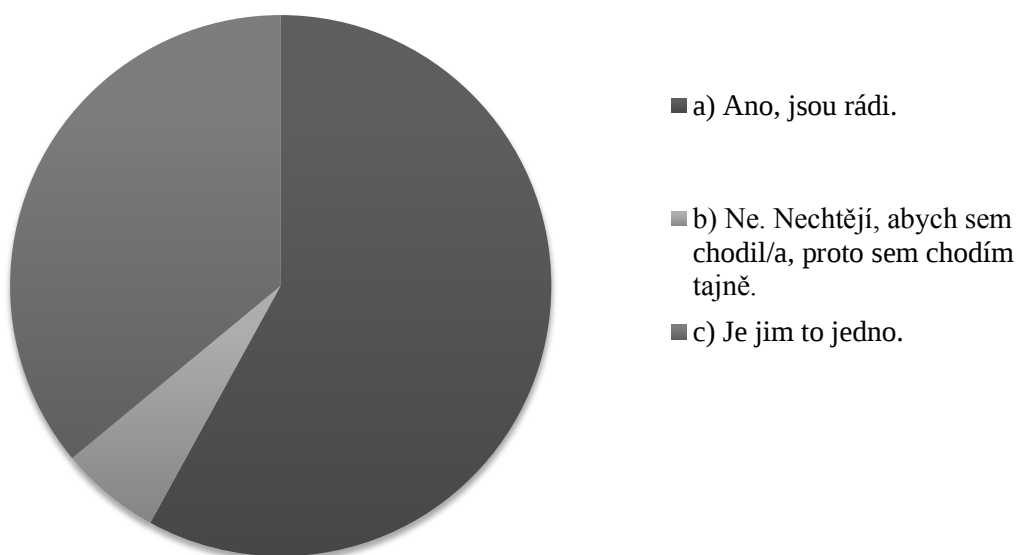
Z oslovených respondentů 70% uvedlo, že jejich rodiče jsou seznámeni s tím, že volný čas tráví v nízkoprahovém zařízení. Předpokládá se, že zbylých 30% se se svými rodiči nebaví o tom, kde tráví respondenti svůj volný čas, tím pádem s tím nejsou seznámeni.

Otázka č. 15 – Souhlasí rodiče s tím, že navštěvuješ nízkoprahové zařízení?

Tabulka 12: Souhlas rodičů s navštěvováním nízkoprahového zařízení

	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
a) Ano, jsou rádi.	29	58%
b) Ne. Nechtějí, abych sem chodil/a, proto sem chodím tajně.	3	6%
c) Je jim to jedno.	18	36%
Neodpověděl	0	0%
Celkem	50	100%

Souhlasí rodiče s tím, že navštěvuješ nízkoprahové zařízení?

Graf 12: Souhlas rodičů s navštěvováním nízkoprahového zařízení

Nadpoloviční většina oslovených respondentů, tj. 58% uvedla, že jejich rodiče souhlasí a jsou rádi za to, že respondenti navštěvují nízkoprahové zařízení. 36% respondentů uvedlo, že jejich rodičům je jedno, kde tráví svůj volný čas. Zbýlých 6% navštěvuje nízkoprahové zařízení tajně, protože jejich rodiče nechtějí, aby ho navštěvovali.

8.3. Ověření předpokladů průzkumu

1. předpoklad: Za neorganizovanou mládež lze častěji považovat romskou mládež než neromskou.

Tento předpoklad byl potvrzený, a to položkou v dotazníku, která zjišťuje sociodemografické údaje oslovených respondentů. Z 50 oslovených respondentů označilo možnost, jsem: Rom/ka 42 respondentů, což je 84%.

2. předpoklad: Neorganizovaná mládež netráví volný čas smysluplně, pokud nenavštěvují nízkoprahové zařízení.

Tento předpoklad byl potvrzený, a to otázkou č. 4, 6 a 7. Otázka č. 4 zjišťovala, jak tráví respondenti nejraději svůj volný čas. V této otázce byla možnost označit více než jednu odpověď. Odpověď, že respondenti tráví svůj volný čas nejraději navštěvováním klubu pro děti a mládež byla označena celkem 32x.

Otázkou č. 6 bylo zjišťováno, z jakého důvodu oslovení respondenti navštěvují nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. I zde byla možnost označit více odpovědí. Největším důvodem, podle zjištěných výsledků, je pro respondenty fakt, že v nízkoprahovém zařízení není povinná docházka jako ve škole. Tato odpověď byla zvolena 27x. Dále je důvodem návštěvy nízkoprahové zařízení to, že se tam vždy něco děje, zvoleno 22x, a také to, že tam vždy potkají své kamarády, i přes to, že probíhající aktivity je moc nezajímají, zvoleno 20x.

Pomocí otázky č. 7 bylo dokázáno, že se respondenti rádi vracejí do nízkoprahového zařízení, aby se mohli účastnit akcí, které jsou za odměnu a probíhají mimo zařízení. Jedná se např. o holčičí přespání v zařízení, výlety do Zoo, IQ parku, víkendový pobyt v chatkách atd.

3. předpoklad: Organizované trávení volného času zlepšilo všeobecné znalosti neorganizované mládeže, než kdyby trávili čas neorganizovaně.

Tento předpoklad byl také potvrzený, a to otázkou č. 8, která se ptala oslovených respondentů, zdali někdy využili získané znalosti z aktivit probíhajících v nízkoprahovém zařízení ve svém životě. Odpověď Ano označilo 32 respondentů, což je 64%.

Tento předpoklad lze ověřit také v uživatelské dokumentaci v Nízkoprahovém zařízení, kam se zaznamenávají dosažené cíle, jako je např. účast na přijímacím pohovoru

či získání zaměstnání, příprava na opravné zkoušky a jejich úspěšné složení, příprava referátu či ročníkové práce atd.

Pomocí vyhodnocení předpokladů lze odpovědět na stanovené výzkumné otázky:

1. výzkumná otázka: Jak vnímá neorganizovaná mládež pojem volný čas?

Na tuto výzkumnou otázku bylo odpovězeno otázkou v dotazníku č.1, která ukázala fakt, že pro oslovené respondenty, čili neorganizovanou mládež, znamená pojem volný čas období, kdy nemají žádné povinnosti a mohou se věnovat tomu, co je baví.

2. výzkumná otázka: Motivují volnočasové aktivity v nízkoprahových zařízeních neorganizovanou mládež ke zlepšení své současné situace?

Na tuto výzkumnou otázku bylo odpovězeno otázkou v dotazníku č. 8., která zkoumala, zdali oslovení respondenti již využili získané znalosti z aktivit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež ve svém životě (ve škole, v práci, na ÚP, při pracovním pohovoru ...). 64% odpovědělo, že ano. Získané znalosti využili při sestavování referátů, ročníkových prací, při pracovních pohovorech za účelem získání zaměstnání či při vyplňování tiskopisů na úřadu práce. Potvrzení této výzkumné otázky lze také doložit uživatelskou dokumentací z Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Zimák.

Cíl bakalářské práce byl stanoven jako prokázat pozitivní dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež, užitečnost nízkoprahových zařízení a zájem o využívání této služby.

Pozitivní dopad volnočasových aktivit a užitečnost nízkoprahových zařízení lze podložit otázkou v dotazníku č. 8, kde 64% oslovených respondentů označilo odpověď ano na otázku, zdali již využili získané informace z aktivit v nízkoprahovém zařízení ve svém životě. Užitečnost nízkoprahových zařízení lze také podložit otázkou v dotazníku č. 9, která zjistila, že osloveným respondentům brání v provozování volnočasových aktivit zejména jejich pasivita a 40% respondentů uvedlo, že jim brání v provozování finance a nízkoprahová zařízení jsou zcela zdarma.

Zájem o využívání této sociální služby byl prokázán otázkami č. 2, 3, 4 a 6. Otázka č. 2 zjišťovala povědomí oslovených respondentů o nízkoprahovém zařízení. Všech 50 oslovených, což je 100%, uvedlo správnou odpověď. Otázka č. 3 prokazuje, že 64% respondentů navštěvuje nízkoprahové zařízení pravidelně. V otázce č. 4 byla 32x označena možnost, že respondenti tráví svůj volný čas nejraději navštěvováním klubu

pro děti a mládež a otázkou č. 6 bylo zjištěno, že důvodem navštěvování nízkoprahového zařízení je nepovinná docházka. Tato možnost byla označena 27x, následuje fakt, že se v zařízení vždy něco děje, proto ho respondenti rádi navštěvují. Tato možnost byla označena 22x. Zájem o využívání této služby je prokázán i ze strany rodičů, což je prokazatelné otázkami v dotazníku č. 14 a 15. V otázce č. 14 uvedlo 70% oslovených respondentů, že jejich rodiče jsou seznámeni s tím, že navštěvují nízkoprahové zařízení a v otázce č. 15, 58% rodičů oslovených respondentů je rádo, že respondenti navštěvují nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

Závěr

Předložená bakalářská práce se zabývala tématem s názvem Dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež. Pohled na toto téma je velmi obšírný.

Cíl bakalářské práce si autorka zvolila jako prokázat pozitivní dopad volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež a také zmapovat užitečnost nízkoprahových zařízení a zájem o využívání této sociální služby, a to jak teoreticky, tak prakticky. Tento cíl práce byl zvolen s ohledem zejména na autorky profesní zaměření a její postoj k této problematice.

V rámci tvorby bakalářské práce autorka shledala jako největší úskalí dostupnost odborné literatury na dané téma. Existuje mnoho literatury na téma Romové, sociální vyloučení, neorganizovaná mládež či volnočasové aktivity, ale v kontextu zvoleného tématu je velmi málo zdrojů.

V praktické části byla zvolena kvantitativní metoda dotazování a technika sběru dat pomocí dotazníku. Respondenty průzkumu byly uživatelé Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Zimák v Mostě a také oslovená mládež ve vyloučené lokalitě, která se nachází v bezprostřední blízkosti zařízení.

Dotazník, pomocí kterého autorka zjišťovala data pro potvrzení či vyvrácení předpokladů, byl sestaven takovou formou, aby byl pro oslovené respondenty pochopitelný. Všichni oslovení respondenti dotazník vyplnili bez problémů. Návratnost dotazníků autorka mohla plně ovlivňovat, proto byla 100%.

Vzhledem k rozsahu a zaměření bakalářské práce je nutné chápat provedený průzkum jako prvotní náhled na danou problematiku dopadu volnočasových aktivit na neorganizovanou mládež. Podrobnější průzkum by musel být doplněn rozhovory s respondenty, jejich pozorování a analýzou dokumentů (např. výstupy z klíčových aktivit opakovaných po určité době) po delší dobu, např. 1 rok. Momentálně může autorka zhodnotit dopad volnočasových aktivit ze svého pohledu sociální pracovnice v daném zařízení, což je neobjektivní.

Na základě vyhodnocení průzkumu autorka zjistila několik podstatných informací. 84% dotázaných uvedlo, že je Rom či Romka ve věku 15–26 let (68%). Rozsah věku je velmi zajímavým ukazatelem pro zjištění trávení volného času (čím, kde a s kým). Nejraději oslovení respondenti tráví svůj volný čas navštěvováním nízkoprahového

zařízení pro děti a mládež, další aktivitou trávení volného času je nicnedělání. Jelikož respondenti pocházeli z konkrétního zařízení, volnočasové aktivity na ně mají každopádně nějaký dopad, aniž by o to sami usilovali, vzhledem k striktně nastaveným pravidlům zařízení.

Pokud bychom měli hovořit o přínosu bakalářské práce, je nutné zmínit přínos do teorie a přínos do praxe. Pokud se jedná o teorii, přínos tkví převážně v tom, že Romské obyvatelstvo, které je typické svou nevázaností a netolerancí jakýchkoliv pravidel, dává do kontextu s volnočasovými aktivitami provozovanými v daném nízkoprahovém zařízení s nastavenými pravidly a tím určuje jejich dopad na ně. Přínosem pro praxi bylo zjištění, že existence nízkoprahových zařízení má smysl, zejména v tom, že poskytuje bezpečný prostor pro trávení volného času, ale také v tom, že má každopádně na každého pozitivní dopad.

Návrh opatření

Na základě výše shrnutých zjištění lze navrhnout následující opatření.

V rámci provedeného průzkumu bylo zjištěno, že nízkoprahové zařízení se nachází vždy ve vyloučené lokalitě nebo v její bezprostřední blízkosti a zabývá se dětmi a mládeží z těchto lokalit. Autorka by zvýšila počet nízkoprahových zařízení ve městech. Umístila by je nejen ve vyloučených lokalitách, ale i do jiných částí města, jelikož i tam žijí sociokulturně znevýhodnění občané.

V Mostě, ve kterém byl prováděn průzkum, je velmi vysoká nezaměstnanost, proto lze předpokládat vysokou pravděpodobnost toho, že rodiče nebudou schopni zabezpečit svým dětem smysluplné trávení volného času v zájmových organizacích.

Dle zjištěných výsledků průzkumu se ukázalo, že toto zařízení navštěvuje zejména romská mládež, která udržuje sociální vazby pouze s ostatními ze stejné vyloučené lokality. Zvýšením počtu nízkoprahových zařízení a jeho rozmístěním nejen ve vyloučených lokalitách, by se omezilo výše uvedené a zvýšil by se kontakt minoritní (romské) s majoritní (neromskou) mládeží.

Seznam použité literatury

- BAKALÁŘ, P., 2004. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia. ISBN 80-7220-180-8.
- HOFBAUER, B., 2011. Východiska, souvislosti, perspektivy. In: HÁJEK, B., aj., *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.
- JEDLIČKA, R., aj., 2004. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. 1. vyd. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.
- KLÍMA, P., aj., 2009. *Kontaktní práce*. Praha: Česká asociace streetwork. ISBN 978-80-254-4001-8.
- KNOTOVÁ, D., 2011. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.
- LABÁTH, V., 2001. *Riziková mládež: možnosti potenciálních zmien*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-66-4.
- MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A., 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.
- MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozšířené a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. ISBN 80-86429-19-9.
- MATOUŠEK, O., 2008. *Slovník sociální práce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.
- NEUDERT, J., 2011. Práce se staršími klienty na klubu. In: FILÍPKOVÁ, Z., aj. *Dobrá praxe: české a zahraniční zkušenosti z práce v nízkoprahových terénních a kontaktních službách*. Praha: Česká asociace streetwork, s. 23–33. ISBN 978-80-905069-0-9.
- NOVÁKOVÁ, Z., 2013. Orgán sociálně-právní ochrany dětí. In: *Most Oficiální web města: Odbor sociálních věcí – náplň činnosti* [online] 6. 3. 2013 [vid. 4. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.mesto-most.cz/napln-cinnosti/d-1001/p1=1003>
- PÁVKOVÁ, J., 2011. Výchova ve volném čase. In: HÁJEK, B., aj., *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

PÁVKOVÁ, J., 2008. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.

ŠŮLÁKOVÁ, L., 2013. *Metodika motivačních a podpůrných aktivit pro mládež*. Bílina: Člověk v tísni, o. p. s. ISBN 978-8087456-39-2.

Český rozhlas: Romové v České republice [online]. [vid. 7. 12. 2013]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18387>

Pracovní a metodické postupy pro standard č. 1 v Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Zimák – Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb. Verze č. 1 ze dne: 30. 1. 2013

Úřad Vlády ČR: Agentura pro sociální začleňování [online]. [vid. 1. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/most/o-lokalite>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2006 [vid. 6. 1. 2014]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/z_108_2006.pdf

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník

Příloha č. 2 – Týdenní harmonogram

Příloha č. 3 – Doučování

Příloha č. 4 – Pracovní poradenství

Příloha č. 5 – Sociálně-terapeutická činnost

Příloha č. 6 – Nácvik sociálních dovedností

Příloha č. 1 – Dotazník

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

DOTAZNÍK O DOPADU VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT NA MLÁDEŽ

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého anonymního (nepodepisujte se) dotazníku, který slouží jako podklad pro vypracování mé bakalářské práce a zkoumá, jak a kde trávíte svůj volný čas, a zdali to má na Vás nějaký dopad.

Děkuji.

Jsem ☐ kluk ☐ holka

Je mi ☐ 15–20 ☐ 21–26

Jsme Rom/ka ☐ ano ☐ ne

1.) Co představuje pojem volný čas?

- a) Čas, kdy nemám žádné povinnosti a můžu dělat, co mě baví.
- b) Čas, kdy nejsem ve škole/v zaměstnání a musím obstarat domácnost (uvařit, umýt nádobí, nakoupit ...)
- c) Znamená to pro tebe něco jiného, napiš co:

.....
.....

2.) Víš, co je to nízkoprahové zařízení? Vyber jednu odpověď.

- a) Zařízení pro postižené lidi s nízkým prahem u dveří.
- b) Zařízení pro děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy.

3.) Byl/a jsi někdy už v takovém zařízení?

- a) Ano, navštěvuji ho pravidelně.
- b) Ano, párkrát jsem tu byl/a.
- c) Ne, nevím, že něco takového existuje.
- d) Vím o něm, ale nebyl/a jsem tam.

4.) Volný čas trávím nejčastěji.... Můžete vybrat i více odpovědí.

- a) Sledováním televize.
- b) U počítače hraním her.

- c) U počítače komunikací s přáteli (Facebook).
- d) Čtením knih (časopisů), sportem.
- e) Navštěvováním klubu pro děti a mládež.
- f) Nicneděláním.
- d) Jiným způsobem, uveďte jakým

.....

5.) Volnočasové aktivity provozuješ nejčastěji s... Vyber jednu odpověď.

- a) S přáteli.
- b) S partnerem/partnerkou.
- c) Sám/a.
- d) S rodiči.

**6.) Z jakého důvodu navštěvuješ nízkoprahové zařízení pro děti a mládež?
Možnost vybrat i více odpovědí.**

- a) Aktivity, co se zde odehrávají, mě nelákají, ale chodím sem za kamarády.
- b) Když je venku zima a nemám kde být.
- c) Chodím sem rád, vždy se tu něco děje.
- d) Není tu povinná docházka jako ve škole a dělám tu to, co mě baví.
- e) Nenavštěvuji je.

7.) Na jaké činnosti/aktivity nejraději vzpomínáš a chtěl/a bys je opakovat. Proč?

.....
.....

8.) Využil/a jsi někdy získané znalosti z aktivit v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež ve svém životě (ve škole, v práci, na ÚP, při pohovoru...)

- a) ano
- b) ne

9.) Co ti brání při provozování volnočasových aktivit v místě tvého bydliště?

- a) Finance.
- b) Nedostupnost aktivity v místě tvého bydliště.
- c) Nesouhlas rodičů.
- d) Moje pasivita (lenost).

10.) Experimentoval/a jsi někdy s drogami? (Marihuana, pervitin, toluen...)

- a) ano
- b) ne

11.) Užíváš alkohol?

- a) nikdy
- b) občas
- c) pravidelně

12.) Umíš svůj volný čas trávit i bez užívání marihuany či alkoholu?

- a) ano
- b) ne

13.) Jsou v nízkoprahovém zařízení zastoupeny aktivity, které zde můžeš vykonávat jak pro holky, tak i pro kluky?

- a) Ano, jsou.
- b) Jsou tu aktivity více pro kluky.
- c) Jsou tu aktivity více pro holky.

14.) Jsou rodiče seznámeni s tím, že trávíš svůj volný čas v nízkoprahovém zařízení?

- a) Ano, jsou.
- b) Ne, nejsou.

15.) Souhlasí rodiče s tím, že navštěvuješ nízkoprahové zařízení?

- a) Ano, jsou rádi.
- b) Ne. Nechtějí, abych sem chodil/a, proto sem chodím tajně.
- c) Je jim to jedno.

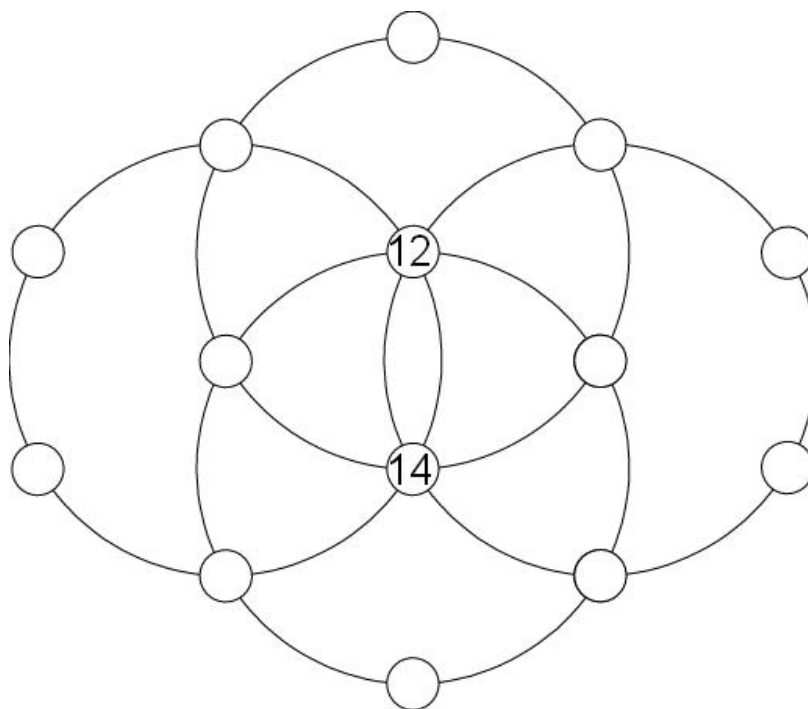
Příloha č. 2 – Týdenní harmonogram

	14.00-16.00 hod.	16.00-17.00 hod.	17.00-18.00 hod.
Pondělí	Pracovní poradenství	Sociálně-terapeutická činnost	Volný internet s dohledem
Úterý	Nácvik sociálních dovedností	Sociálně-terapeutická činnost: Beseda ve spolupráci s Most k naději, o. s.	Volný internet s dohledem
Středa	Sociálně-terapeutická činnost	Exkurze k zaměstnavateli Pracovní poradenství	Volný internet s dohledem
Čtvrtek	Sociálně-terapeutická činnost	Pracovní poradenství	Volný internet s dohledem
Pátek	Sociálně-terapeutická činnost		

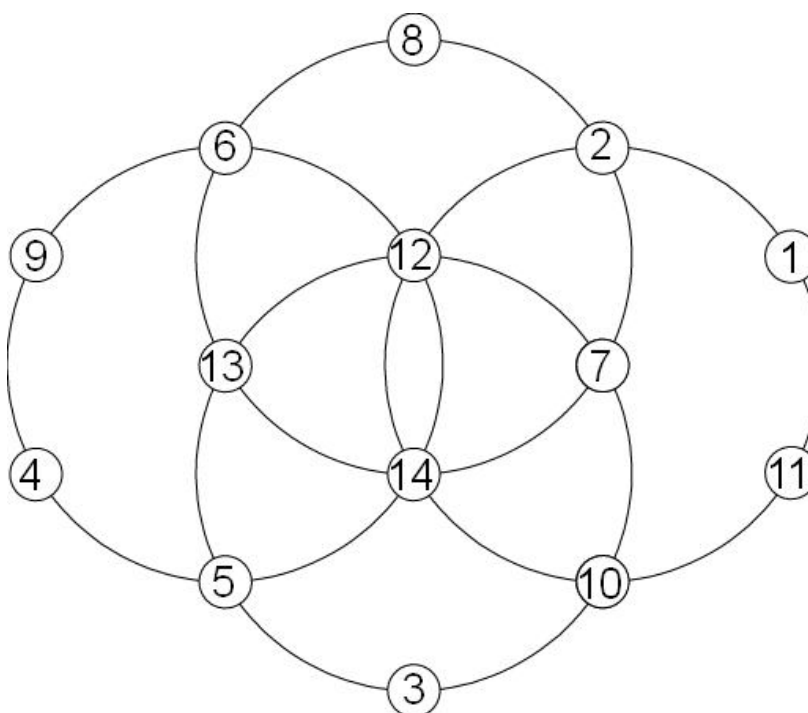
	14.00-16.00 hod.	16.00-18.00 hod.
Pondělí	Pracovně-výchovná činnost	Vzdělávací blok
Úterý	Hudební zkušebna	Vzdělávací blok
Středa	Pracovně-výchovná činnost	Filmový klub
Čtvrtek	Hudební zkušebna	Vzdělávací blok
Pátek		Filmový klub

Příloha č. 3 – Doučování

Doplň do kroužků čísla od 1 do 14 tak, aby součty všech čísel na čtyřech velkých kružnicích se rovnaly 50 (žádné číslo se nesmí opakovat).

Řešení

Příloha č. 4 – Pracovní poradenství

Zkratky a pojmy objevující se v pracovních inzerátech

1.	VPP	A	Mohu pracovat sám. Nepotřebuji kontrolu.
2.	HPP	B	Osoba se zdravotním postižením
3.	DPP	C	Přicházím s novými nápady a myšlenkami.
4.	ŽL	D	Vedlejší pracovní poměr
5.	ŘP	E	Hlavní pracovní poměr
6.	CV	F	Spolupráce mezi jednotlivými lidmi v týmu.
7.	OZP	G	Živnostenský list
8.	RT	H	Řidičský průkaz
9.	KREATIVITA	I	Rejstřík trestů
10.	TÝMOVÁ PRÁCE	J	Jsem schopen přizpůsobit se požadavkům zaměstnavatele.
11.	ČASOVÁ FLEXIBILITA	K	Na pracovní pohovor přijdu upravený.
12.	SAMOSTATNOST	L	Dohoda o provedení práce
13.	REPREZENTATIVNÍ VZHLED	M	Curriculum vitae

[illegible]

Příloha č. 5 – Sociálně-terapeutická činnost

Kuřáctví

Definice kouření

Kouření znamená vdechování tabákového kouře, jímž se do organismu dostává více než 2000 různých chemických látek schopných dalších reakcí, které mají mnohdy významné účinky na lidský organismus. Kuřáctví je zařazeno jako nemoc a jeho diagnóza je pod číslem F-17 (drogová závislost).

Rozdělení kuřáků

1. Příležitostní kuřáci – kouří výhradně při určitých příležitostech, např. při kávě, televizi apod.

2. Návykoví kuřáci nejsou na nikotinu fyzicky závislí. Cigareta má pro ně hlavně psychostimulační účinek.

3. Toxikomané jsou nejtěžší kuřáci, u kterých vzniká psychosomatická závislost na nikotinu. Kouří i na lačný žaludek. Nedovedou si život bez cigarety představit. Mívají silný abstinenční syndrom.

Pasivní kuřáctví

Pasivní kouření, neboli nedobrovolné vdechování cigaretami znečištěného vzduchu v uzavřených místnostech a prostorách má mnohočetné škodlivé účinky. Ovzduší zamořené tabákovým kouřem prokazatelně škodí zdraví všech, kdo jsou jeho působení vystaveni.

	ANO	NE
Kouření se považuje za nemoc.		
Osm z deseti českých kuřáků začíná kouřit před dovršením dospělosti.		
Podstatou kouření je vdechování tabákového kouře.		
Kouření se nezařazuje k závislostem.		
Kuřáky dělíme do tří kategorií, nejtěžší stádium se nazývá patologický kuřák.		
Kromě interních nemocí se kouření podepisuje také na vzhledu kuřáka.		
Pro nekuřáky pobývajících v zakouřených prostorách má kouření stejně škodlivé důsledky jako na samotné kuřáky.		
V žádném případě nesmíme vystavovat zakouřenému prostředí novorozence.		
Existuje souvislost mezi výskytem respiračních chorob u dětí a skutečností, že se v jejich domácnosti kouří.		
Přestat kouřit je jednoduché.		

Vyjmenujte druhy kuřáků podle intenzity kouření.

1.	2.	3.

Vysvětlete pojem pasivní kuřák

.....
.....

Příloha č. 6 – Nácvik sociálních dovedností

Prostři správně stůl

Podle pokynů prostři správně stůl. Pokyny budeš zakreslovat. Květiny dej do vázy a umísti ji doprostřed stolu. Talířek dej dopředu před vázu, na talířek párek. Vidličku vlevo vedle talíře, nůž vpravo. Jablko dej do levého horního rohu stolu, svíčku do pravého horního rohu stolu.

Vlevo vedle svíčky nakresli dort, sklenici s džusem vpravo vedle jablka.

